Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosova

Opštine Gračanica

LOKALNI PLAN ZA UPRAVLJANJE OTPADOM 2016-2021

LOKALNI PLAN
ZA UPRAVLJANJE OTPADOM
2016 – 2021

Oktobar 2016

Izrazi zahvalnosti

Ovaj plan je pripremila radna grupa opštine Orahovac, u bliskoj saradnji sa koordinacionom grupom i uz podršku stručnih konsultanata i službenika projekta DEMOS.
Projekat DEMOS sprovodi organizacija Helvetas Swiss Intercooperation i finansira Švajcarska kancelarija za saradnju (SCO).

Radna i koordinaciona grupa za izradu lokalnog plana za upravljanje otpadom u opštini Orahovac, izvršila je analizu trenutnog stanja i predložila je konkretne mere u cilju stvaranja čistog okruženja za svoje građane.

Radna grupa:

1. Vladica Trajković – Direktor javnih službi
2. Miloš Aritonović
3. Aleksandar Tomić
4. Jelena Spasić
5. Miloš Ničić
6. Bojan Stojanović
7. Ivica Denić
8. Aleksandar Kapetanović
9. NVO CSIG

Koordinaciona grupa:

1. Ljubinko Karadžić
2. Brankica Kostić
3. Saša Sekulić
4. Slaviša Ničić
5. Dejan Jovanović
6. Vladica Trajković

Tim za podršku projekta DEMOS:

1. Pëllumb Gjinolli, HSI/RECURA Financials
2. Gazmend Ahmeti, HSI/RECURA Financials
3. Ilir Kasneci, HSI/RECURA Financials
4. Majlinda Jupolli, HSI/DEMOS
5. Shqiponja Vokshi, HSI/DEMOS

Akronimi/Skraćenice

LPUO	Lokalni plan za upravljanje otpadom
RKSO	Regionalna kompanija za sakupljanje otpada
RAE	Zajednica Roma, Aškalija i Egipćana
UO	Upravljanje otpadom
JK	Javna kompanija
SO	Skupština opštine
SPUŽS	Strateška procena uticaja na životnu sredinu
ASK	Agencija za statistiku Kosova
JP	Javno preduzeće
SUO	Sektor upravljanja otpadom

Saderžaj

1. Kratak istorijat opštine 9
1.1. Trenutno stanje 9
1.2. Uloge i odgovornosti za upravljanje otpadom 13
1.3. Upravljanje otpadom 14
1.4. Izazovi u upravljanju otpadom koji nisu u direktnoj nadležnosti opštine 15
1.5. Planirani projekti za period 2017-2021 19
1.6. Nacionalni zakonski okvir i politika 22
2. Planiranje upravljanja otpadom 23
2.1. Delokrug plana 23
2.2. Opšti ciljevi LPUO-a 23
2.3. Faze sprovođenja plana 2016-2021 24
2.4. Formiranje sektora upravljanja otpadom 25
2.5. Zone usluga 25
2.6. Poboljšanje sistema za prikupljanje otpada 27
3. Finansijski plan 2016-2021 28
3.1. Ključne pretpostavke u finansijskom planiranju 29
3.2. Investicije za planirani period 2017-2021 29
3.3. Izvori finansiranja planiranih investicija za planirani period 2017-2021 35
3.4. Mehanizam naplate 37
3.5. Planirani prihodi 37
4. Strateška procena uticaja na životnu sredinu 38
5. Podizanje svesti javnosti 42
5.1. Svest javnost i strategija informisanja 42
6. Akcioni plan 45
6.1. Pojašnjenje odgovornosti građana, preduzeća i lokalne samouprave 45
6.2. Pregled plana za sprovođenje 2016-2021 46
7. Praćenje i pregled 48
7.1. Definisanje pokazatelja učinka i izvori verifikacije 49
Aneks I: Opšte karakteristike opštine Gračanica 51
Aneks II: Uzorak izveštavanja DJU-a 54

Lista tabela

Tabela 1: Tabela rasprostranjenosti stanovništva zasnovana na udaljenosti i lokalitetu 9
Tabela 2: Spisak lokacija divljih deponija i vrsta otpada koji se odlaže 11
Tabela 4: Planirani prihodi i rashodi na godišnjem nivou 20
Tabela 5. Zone prikupljanja otpada na osnovu broja stanovnika, preduzeća i institucija 26
Tabela 6: Opšte informacije opštine za sektor UO 28
Tabela 7: Planirane investicije za period 2017-2021 za glavne kategorije 30
Tabela 8: Planirane investicije za period 2017-2019 i 2020-2021 za glavne kategorije investicija 30
Tabela 9: Izvori finansiranja za glavne kategorije investicija – procenat finansiranja investicija 35
Tabela 10: Finansijski tok investicija za planirani period 2017-2021 za tri kategorije izvora finansiranja 36
Tabela 11: Finansijski tok investicija za planirani period 2017-2021 izvor finansiranja Opština/donacije 36
Tabela 12 : Broj stanovnika i domaćinstva (urbano područje i periferija) 51
Tabela 13: Tabela rasprostranjenosti stanovništva zasnovana na udaljenosti i lokaciji 51
Tabela 14: Tabela rasprostranjenosti domaćinstava zasnovana na udaljenosti i lokaciji 52
Tabela 15: Tabela rasprostranjenosti lokacija zasnovana na udaljenosti-broj lokacija 52
Tabela 16: Tabela rasprostranjenosti površina u km2 zasnovana na udaljenosti 52
Tabela 17 : Zoniranje teritorije u cilju pružanja usluga sakupljanja otpada 52
Tabela 18 : Opšte karakteristike Zona 1 53
Tabela 19 : Opšte karakteristike Zona 2 53
Tabela 20 : Opšte karakteristike Zona 3 53

Lista slika

Grafikon 1: Grafički prikaz stanovništva na osnovu udaljenosti 9
Slika 2. Jalovšte rudnika Kišnica 16
Slika 3. Jalovšte rudnika Kišnica sa google mape 17
Slika 4. Reka Gračanka 18
Slika 5. Reka Gračanka 18
Slika 6: Mapa opštine Gračanica prikazuje 3 zone usluga sakupljanja otpada 26
Slika 7: Grafički prikaz zona po broju stanovnika, preduzeća i institucija 27

Rezime

Čvrsti komunalni otpad je česta tema žalbi građana Kosova i izbor ovog pitanja ostaje prioritet za kosovske opštine. Veći deo otpada se baca bez ikakve kontrole. Pored toga, količina otpada se povećava, a opštine pod velikim pritiskom pružaju kvalitetne usluge građanima. Kašnjenja u preduzimanju odgovarajućih mera omogućavaju da se ovi problemi još više razvijaju, čime se ugrožava javno zdravlje.

Lokalni plan za upravljanje otpadom opštine Gračanica je strateški dokument. Ova strategija jedan je od osnovnih dokumenata koji obezbeđuje uslove za racionalno i održivo upravljanje otpadom, a podržana je planovima sprovođenja za upravljanje posebnim tokovima otpada.

LPUO je dokument koji definiše ciljeve i predlaže politike, programe i infrastrukturu potrebnu za upravljanje otpadom u skladu sa nacionalnim prioritetima. Ovo je prvi plan upravljanja otpadom u opštini Gračanica.

Strategija upravljanja otpadom u Planu upravljanja lokalnim otpadom odredjuje:

- određuje osnovnu orijentaciju upravljanja otpadom za period od 2016-2021. godine i to u saglasnosti sa politikom Evropske unije vezano za ovu oblast, kao i strateškim opredeljenjima ove politike;
- usmerava aktivnosti usklađivanja zakonodavstva u procesu približavanja zakonodavstvu Evropske unije;
- postavlja ciljeve upravljanja otpadom za kratkoročni i dugoročni period;
- utvrđuje mere i aktivnosti za dostizanje postavljenih ciljeva.

Plan upravljanja otpadom obuhvata teritoriju opštine Gračanica, tretira samo bezopasni opštinski organski otpad i kao komponentu sadrži reciklažu neopasnog otpada. Ovaj plan je u potpunosti u skladu sa Zakonom o otpadu br. 04/Z-060 i obuhvata saradnju sa drugim organima odgovornim za ekonomiju, finansije, zaštitu životne sredine, urbano planiranje, kao i sa predstavnicima kompanija ili preduzeća, udruženja, stručnih institucija, nevladinih organizacija i ostale, uključujući i saradnju sa organizacijama potrošača.

Lokalni plan obuhvata: vrstu, količinu i poreklo svog otpada na teritoriji opštine, očekivane vrste, količine i poreklo otpada koji će se koristiti ili odlagati na teritoriji koju obuhvata plan, ciljeve koje treba postići u pogledu ponovnog korišćenja i reciklaže otpada u zonama obuhvaćenih planom, program za razvoj svesti javnosti o upravljanju otpadom, lokaciju objekta za sakupljanje otpada, tretman i odlaganje otpada, uključujući i podatke o urbanističkim tehničkim uslovima, mere za rehabilitaciju neregulisanih deponija, nadzor i praćenje planiranih aktivnosti i mera, procena troškova planiranih aktivnosti, rokove za realizaciju planiranih mera i aktivnosti, kao i značajne ciljeve i mere za efikasno upravljanje otpadom.

Prema Zakonu o otpadu br. 04/L-060, opština je odgovorna za izradu Lokalnog plana za upravljanje otpadom i u okviru lokalnog pravnog okvira, opština je odobrila: Lokalni akcioni plan za očuvanje životne sredine, Opštinsku uredbu za upravljanje otpadom i Opštinsku uredbu za zaštitu životne sredine.

Na osnovu poslednjeg popisa iz 2011. godine, opština Gračanica ima ukupno 10.600 stanovnika. Pozivajući se na veličinu teritorije i broj stanovnika, naročito ukoliko se u obzir uzme okolnost da više od 50 posto stanovnika nije izašlo na popis, opština Gračanica je opština koja ima značajnu gustinu naseljenosti na kilometru kvadratnom.

Količina otpada koja se dnevno sakuplja kreće se oko 250 tona na mesečnom nivou.

Sprovođenje plana za upravljanje otpadom za 2016-2021 se zasniva na dve faze: uspostavljanje stabilnog sistema za upravljanje otpadom (2016-2018/Faza 1) i uspostavljanje novog sistema za sakupljanje i upravljanje transfer stanicom (2018-2021/Faza 2).
Plan upravljanja otpadom 2016-2021 predviđa:

- Pun Pokrivenost teritorije opštine Gračanica pružanjem usluge sakupljanja otpada, povećanje stope naplate, smanjenje procenta nelegalnog odlaganja na, smanjenje procenta konačnog odlaganja, povećanje procenta reciklaže na-;
- Uspostavljanje sektora za upravljanje otpadom u okviru Odeljenja za javne usluge;
- Zoniranje teritorije opštine Gračanica*;*
- Finansijske investicije u oblasti upravljanja otpadom;
- Pilot projekti kao što su:
  - minimiziranje otpada kroz kompostiranje;
  - minimiziranje otpada kroz separaciju otpada u školama;
  - minimiziranje otpada preko plastičnih kesa;
  - reciklaža otpada kroz pravilno upravljanje transfer stanicom.

Direktne koristi od implementacije LPUO su:

- Građani će živeti u čistijoj, zdravijoj i sigurnijoj životnoj sredini;
- Preduzeća će imati povećane ekonomske aktivnosti, kao rezultat sve većeg broja turista koji će biti privučeno čistijim gradom kojim se dobro upravlja;
- Preduzeća se bave reciklažom, će imati pristup većim količinama korišćenih materijala;
- Opštinsko osoblje koje će ostvariti koristi od vizije, jasno postavljenih namera i ciljeva, kao i akcionog plana koji će ih usmeravati narednih 5 godina za poboljšanje njihovih usluga upravljanja otpadom;
- Opštinske vlasti će imati koristi od rasta reputacije kao rezultata sve većeg broja stanovnika koji su zadovoljni uslugama upravljanja otpadom.

1. KRATAK ISTORIJAT OPŠTINE

Opština Gračanica je formirana u skladu sa Zakonom o administrativnim granicama opština 20. februara 2008. godine. Nakon održanih izbora, 15. novembra 2009. godine, opština Gračanica je zvanično osnovana 29.12.2009. godine kada je održana inauguraciona sednica Skupštine opštine Gračanica. Opština Gračanica se nalazi u centralnom delu Kosova i graniči se na severu sa opštinom Priština, na jugu sa opštinom Lipljan i na zapadu sa opštinom Kosovo Polje.

Teritorija opštine Gračanica obuhvata površinu od 131.25 km^2. U skladu sa Zakonom o administrativnim granicama ova opština se sastoji iz sledećih katastarskih zona: Badovac, Batuse, Čaglavica, Dobrotin, Gračanica, Donja Gušterica, Gornja Gušterica, Laplje Selo, Lepina, Livađe, Preoce, Skulanevo, Sušica, Suvi Do, Radevo i Ugljare.

1.1. Trenutno stanje

Struktura stanovništva

Na osnovu poslednjeg popisa iz 2011. godine, opština Gračanica ima ukupno 10.600 stanovnika. Ovaj broj ne predstavlja stvarni broj opšte populacije u ovoj opštini, s obzirom da je više od 50% stanovnika bojkotovalo ovaj popis[1]. Struktura stanovništva u opštini je multietnička. Od toga: 85,7% Srba, 3,7% Albanaca, 10,6% RAE i drugim. Opština Gračanica ima 5.730 poreskih obveznika, od čega 630 preduzeća i 5.100 domaćinstava. Iz donje tabele, vidimo da je gustina naseljenosti izraženija u centru, tj. u najurbanizovanijem delu opštine.

Tabela 1: Tabela rasprostranjenosti stanovništva zasnovana na udaljenosti i lokalitetu

Udaljenost	0-3 km	3-6 km	6-9 km	9-12 km	12-40 km	Total	Ne %
Urbano	2,686	623	-	-	-	3,309	31.0%
Periferija	723	1,362	1,468	-	793	4,346	40.7%
Ruralna	-	278	-	1,850	-	2,128	19.9%
Ruralna-Udaljena	-	892	-	-	-	892	8.4%
Ukupno	**3,409**	**3,155**	**1,468**	**1,850**	**793**	**10,675**	**100.0%**
U %	**31.9%**	**29.6%**	**13.8%**	**17.3%**	**7.4%**	**100.0%**	

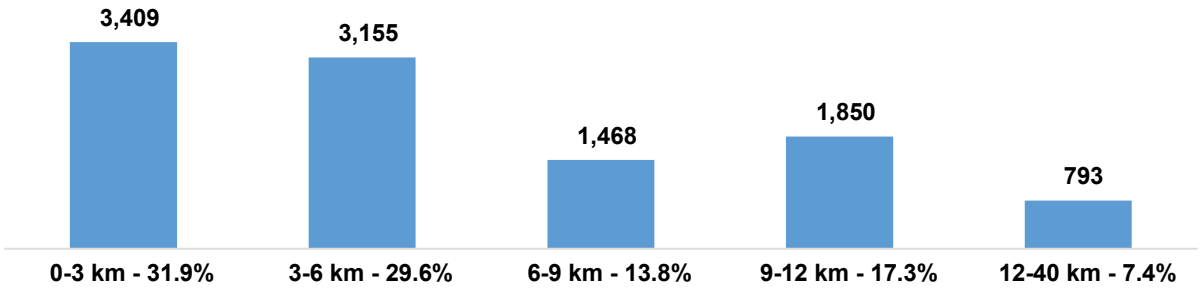

Grafikon 1: Grafički prikaz stanovništva na osnovu udaljenosti

1 Na osnovu podatka koje je dostavio RWC Pastrimi

Pokrivenost uslugama upravljanja otpadom

Usluge prikupljanja i transporta otpada u opštini Gračanica obezbeđuju "Regionalna Kompanija Pastrimi" i drugi operatori (koji nisu licencirani i nemaju dozvolu za rad od strane kosovskih vlasti).

Usluge regionalne kompanije "Pastrimi" trenutno koristi 3.500 domaćinstava, kojima je podeljeno 2000 kanti (120 L) i 300 kontejnera. Prikupljanje se obavlja dva puta nedeljno sa kapacitetom od dva kamiona koja sakupljaju otpad na relaciji od 216 km.

Količina i vrsta otpada

Količina otpada koja se na teritoriji opštine, na mesečnom nivou prikupi, iznosi 250t čvrstog otpada gde se ubrajaju apsolutno sve vrste otpada (biološki, životinjski, plastika, karton i dr.). Što se tiče ostalih otpada gde spadaju otpad nastao izgradnjom ili rušenjem građevinskih objekata, elektronski otpad i opasni otpad usluge sakupljanja ovog otpada:

- Organski, plastični, karton - tačni podaci o količini na bazi kupca, bilo da se radi o domaćinstvima, institucijama ili privatnom biznisu, trenutno ne postoji,
- životinjski otpad – se ne sakuplja od strane operatera i nema mesta za njihovo odlaganje, ova vrsta otpada i dalje ostaje problem i zahtijeva rješenja na centralnom nivou,
- otpad od izgradnje i rušenja zgrada - građevinski otpad koji se formira tokom izgradnje, iskopavanje zemljišta i izvođenje radova na putevima skladišti se na nekoliko lokacija koje nisu zvanicne deponije, opština povremeno koristi materijal koji se može koristiti i ostatak se nivelira i sredjuje teren.
- Otpad koji nastaje odlaganjem starih elektronskih uređaja i bele tehnike se ne sakuplja niti postoji određeno mesto za njegovo odlaganje.
- opasan otpad - ne postoji usluga sakupljanja, jer ne postoji lokacija za skladištenje
- Medicinski otpad koji stvaraju dve regionalne bolnice i tri Doma zdravlja sa ambulantama, u ovom trenutku se skladišti u magacinima, magacini su skoro puni, a pošto na Kosovu ne postoji centar za odlaganje ili reciklažu ovog otpada čeka se da Ministarstvo reši ovaj problem pošto je tretiranje medicinskog otpada u njegovoj nadležnosti. Na teritoriji opštine postoji i 9 privatnih zdravstvenih ustanova, i;
- Što se tiče drugih opasnih otpadaka, kao što su industrijski, posto nema industrijske delatnosti u ovoj opštini, trenutno nema takvog stvaranja otpada. S druge strane, treba napomenuti da je deponija u Kišnici, koja je koja jet u od ranije, iako nije aktivna, i dalje predstavlja ekološki problem
- Otpad koji nastaje odlaganjem starih elektronskih uređaja i bele tehnike se ne sakuplja niti postoji određeno mesto za njegovo odlaganje.

Opština Gračanica, zbog ograničene usluge prikupljanja otpada, često se suočava s velikim brojem ilegalnih deponija. U 2016. godini identifikovano je 17 takvih deponija, lokacija, veličina i vrsta otpada ovih deponija su prikazani u sljedećoj tabeli:

Tabela 2:Spisak lokacija divljih deponija i vrsta otpada koji se odlaže

Br.	Deponija	Madhësia	Vrsta
1	Gračanica padalište	Velika	Pretežno komunalni (kućni) otpad, građevinski otpad
2	U blizini jezera–,Put za stari Badovac	Velika	Pretežno komunalni (kućni) otpad, građevinski otpad i velika količina odložene zemlje
3	Laplje Selo, put iza škole, u blizini Poljoprivrednog fakulteta	Velika	Pretežno građevinski otpad i komunalni (kućni) otpad
4	Laplje Selo, put prema Gušterici sa desne strane puta	Velika	Pretežno građevinski otpad i komunalni (kućni) otpad
5	Lepina, u blizini mosta na reci Sitnica	Mala	Pretežno komunalni (kućni) otpad
6	Kišnica, sa leve strane na ulazu u naselje iz pravca Gračanice	Velika	Pretežno komunalni (kućni) i građevinski otpad
7	Preoce, put iza škole, sa desne strane	Velika	Pretežno komunalni (kućni) i građevinski otpad
8	Badovac, u blizini romskog groblja	Mala	Pretežno komunalni (kućni) otpad
9	Sušica, zaobilazni put između Sušice i Badovca	Mala	Pretežno komunalni (kućni) otpad i građevinski otpad
10	Sušica, pored puta kod crkve	Mala	Pretežno otpad organskog materijala, postoji pretnja da ova gomila otpada zapuši lokalni potok i time dalje ugrozi životnu okolinu
11	Laplje Selo, u blizini stadiona FK Polet	Mala	Pretežno komunalni (kućni) otpad i građevinski otpad
12	Gračanica,potok, na liniji razgraničenja sa Ajvalijom	Mala	Pretežno komunalni (kućni) i građevinski otpad
13	Deponija na putu između Gračanice i L.Sela, sa desne strane	Mala	Pretežno komunalni (kućni) i građevinski otpad
14	Deponija na ulazu u Suvi Do, iz pravca Skulaneva	Mala	Ppretežno građevinski otpad
15	Gračanica, iza motela „Evropa“ i na jalovini	Velika	Pretežno komunalni (kućni) otpad i otpad organskog porekla
16	Čaglavica, iza Media centra, stari put prema Ajvaliji	Velika	Pretežno komunalni (kućni) otpad, građevinski otpad, otpad organskog porekla i velika količina zemlje
17	Deponija na putu između Gračanice i Badovca, pored pruge	Mala	Pretežno komunalni i u manjoj količini građevinski otpad

Postojeći sistem za upravljanje otpadom

Na teritoriji opštine Gračanica uslugu prikupljanja i prevoza smeća trenutno pruža regionalna kompanija “Pastrimi“ iz Prištine u saradnji sa Opštinom Gračanica. Međutim, istu uslugu pružaju i ilegalne kompanije (koje nemaju licencu i radnu dozvolu za rad od strane kosovskih vlasti). Najveći problem leži u činjenici da konačna destinacija otpada prikupljenih od strane ilegalnih operatora nije poznata.

Primarna aktivnost javnog operatora je sakupljanje i transport komunalnog otpada i sekundarnih komunalnih usluga kao što su: upravljanje i održavanje javnih površina, čišćenje puteva, čišćenje snega i održavanje zelenih javnih površina i grobalja.

Kompanija služi tri kategorije korisnika usluga: domaćinstva, preduzeća i ustanove. Domaćinstva su podeljena prema načinu na koji koriste uslugu: korisnicima usluga koje koriste usluge od vrata do vrata i korisnika kontejnera.

Preduzeća su podeljena na mala i srednja preduzeća koja koriste usluge bez posebnog ugovora i velika preduzeća sa posebnim ugovorima o pružanju usluga. Deo malih i srednjih preduzeća koristi uslugu vrata do vrata, dok su ostali opremljeni posebnim kontejnerima. Ugovorena preduzeća su opremljena posebnim kontejnerima. Institucije su treća kategorija korisnika, a pored nekih malih NVO, kancelarija i advokatskih kuća ili slično, drugi obično imaju posebne ugovore i služe se posebnim kontejnerima.

Period sakupljanja otpada je obično od 08:00 do 14:30. U posebnim slučajevima prikupljanje i transport otpada se vrši i nakon ovog vremena, ali najkasnije do 18:00.

U opštini Gračanica "Pastrimi" nudi usluge sa dva kamiona i devet zaposlenih. Međutim, ovi kapaciteti se smatraju nedovoljnim za pružanje kvalitetne usluge. Opština takođe poseduje kamion, koji nije u voznom stanju.

Naplata se vrši u skladu sa memorandumom koji je u skladu sa Pravilnikom, a naplatu vrše dva inkasanta. Napominjemo da na teritoriji postoji još privatnih operatora čiji kapaciteti i oprema nisu poznati.

Opšti troškovi poslovanja iznose 11.500€ na mesečnom nivou (memorandum), a potrebe tj. zahtevi su veliki. Da bi se usluga poboljšala, jer zbog nedostatka opreme u opštini Gračanica se stvara veliki broj divljih deponija, potrebno je investirati u dodatnu opremu. Zbog ovog problema, godišnje se na teritoriji opštine ukloni 17 divljih deponija, što stvara dodatni trošak opštini. Kako bi se problem divljih deponija rešio, potrebno je da se investira u još dva kamiona, oko 2100 kanti, 200 kontejnera, kao i u dodatnu radnu snagu. Troškove upravljanja „nelegalnih“ operatora opština trenutno ne kontroliše.

Odvajanje otpada i reciklaža je u planus a cilem da se tretmanom otpada smanjila količina otpada koji ide na deponiju. Stvaranje centra za razdvajanje otpada (stanica za prenos) rešilo bi ovaj problem i značajno doprinelo zaštiti životne sredine.

1.2. Uloge i odgovornosti za upravljanje otpadom

Uloge i odgovornosti opštinskih organa u upravljanju otpadom su prikazani u nastavku:

Odeljenje za javne usluge (OJU) *je odgovorno za upravljanje svim radovima okviru javne i opštinske imovine, nadzor nad poslovanjem kompanija koje se bave održavanjem i čišćenjem puteva i drugih opštinskih površina.*

Odeljenje finansija *je odgovorno za utvrđivanje naknada usluga i način naplate.*

Odeljenje za urbanizam i zaštitu životne sredine,*koje je, između ostalog, odgovorno za planiranje prostornog i urbanog razvoja opštine, pomaže u pripremi lokalne uredbe za kontrolu otpada i smeća na teritoriji opštine, takođe pruža podršku u razvoju projekata, zaštiti i održavanju životne sredine.*

Inspekcija zaštite životne sredine i inspekcija javne službe, *odgovorna je za nadzor i sprovođenje zakona i odredbi, opštinskih uredbi u oblasti Inspekcije zaštite životne sredine, poljoprivrede i šumarstva.*

1.3. Upravljanje otpadom[2]

Količina otpada koja se prikuplja u toku dana se kreće od 8-10 tona. Kao što se može videti iz prethodnog zaključka, 1/3 prikupljenog otpada ne prikuplja operator. Nažalost, značajan deo otpada se baca na način koji nije kontrolisan.

Glavni razlozi za nepotpuno prikupljanje otpada su različiti, npr:

- Nizak nivo svesti građana;
- Ograničen kapacitet javnog preduzeća za upravljanje otpadom;
- Neplaćanje jednog dela korisnika usluga;
- Nerešavanje pitanja građevinskog otpada (rušenja);
- Nerešavanje problema upravljanja životinjskim otpadom;
- Nizak i neformalan stepen klasifikacije i reciklaže.

Prema podacima kompanije "Pastrimi" usluge sakupljanja otpada kompanija vrsi za 70% ukupnog broja domaćinstava, 10% u urbanim i 90% u ruralnim zonama imajući u vidu da je opština Gračanica ruralnog karaktera.

Uprkos postignutom napretku, nekoliko kategorija otpada predstavlja veliki izazov za opštinu, posebno građevinski otpad od rušenja, životinjski otpad, itd.

2

Kao rezultat nedostatka adekvatne deponije za ovu kategoriju otpada, otpad od građevinskog materijala i rušenja se baca svuda, što pogoršava životne sredine i njen izgled. Često nekontrolisano odlaganje ovog otpada prouzrokuje stvaranje divljih deponija na kojima građani i preduzeća odlažu razni otpad. Pored toga, ne postoji veza između izdavanja građevinskih dozvola i nadzornog sistema za odlaganja otpada. Što se tiče ove vrste otpada, opština je u procesu izbora odgovarajuće lokacije za odlaganje otpada.

Upravljanje životinjskog otpada u opštini Gračanica nije u skladu sa važećim odredbama, u prvom redu zbog nedostatka postrojenja za obradu životinjskog otpada. U opštini postoji 6 subjekata koji se bave proizvodnjom, preradom i konzervisanjem mesa, dok se u svim maloprodajnim objektima mogu naći meso i mesne prerađevine. Sa nekima od njih aktuelni operator je zaključio ugovore o uslugama sakupljanja otpada, dok deo subjekata nezakonito baca otpad. Osim toga, ni za otpad životinjskog porekla koji se prikuplja od strane ovlašćenog operatora, nije potpuno jasno kako se obrađuje pošto deponija ne dozvoljava da se ova vrsta otpada odloži na posebnim lokacijama.

Strategija i plan za upravljanje otpadom Republike Kosovo, predviđa finansiranje za izgradnju postrojenja za životinjski otpad, koji bi predvideo regulisanje upravljanja ovog otpada na nivou Kosova, uključujući i na nivou opštine Gračanica. Realizacija ovih projekata, predviđena za sprovođenje u projektnom periodu doprinela bi održivom upravljanju opštinskim otpadom.

1.4. Izazovi u upravljanju otpadom koji nisu u direktnoj nadležnosti opštine

Pored uobičajenog otpada domaćinstava i preduzeća, koji se nalazi u okviru nadležnosti opštine, postoji još jedna značajna katego1rija otpada koja se odlaže na teritoriji opštine a ne spada u direktnu nadležnost opštine.

Hemijsko-industrijski otpad:

Najveći problem na teritoriji opštine što se tiče hemijsko-industrijskog otpada predstavlja jalovište rudnika Kišnica koje se nalazi u blizini Gračanice, ispod Gračaničkog jezera i vodovoda. Materijal koji je deponovan iz rudnika olova i cinka Kišnica. Dugogodišnji je najozbiljniji ekološki problem opštine i predstavlja stalnu pretnju degradaciji životne sredine.

Degradacija životne sredine se ogleda u zagađenju vodotoka, vazduha kao i obradivog okolnog zemljišta.

Objekat Jalovište, kao što se vidi na slikama 1 i 2, je izgrađen za odlaganje flotacijske jalovine nastale preradom rude u postrojenju za flotiranje ruda olova i cinka i nalazi se u industrijskom krugu rudnika. Sav materijal potiče od drobljenja, mlevenja i procesa flotacije rude olova i cinka koja se nekad otkopavala u rudniku Kišnica.

Slika 1. Jalovište rudnika Kišnica

Slika 2. Jalovište rudnika Kišnica

Jalovište rudnika Kišnica, je formirano na samoj granici sa Gračanicom, u neposrednoj blizini rudnika. Projektovano je za prijem jalovine koja je od postrojenja za flotiranje transportovana do mesta na koje se odlagala. Tu je uz pomoć separatora odvajana u dve klase – pesak (krupna klasa) i preliv (sitna klasa). Pesak se odlagao na branama, čime se planski i sukcesivno izgrađivala (uzdizala) brana, dok se preliv usmeravao u akumulacioni prostor, ograničen branom.

Na branama kao i na samoj jalovini je primećeno oticanje vode po kosini usled čega su nastali kanali, ulegnuća i ispupčenja. Vetar i voda praktično raznose nevezani, slabije vezani ili sitniji materijal menjajući geometriju brane. Uticaj vetra na spoljnu eroziju u širokoj meri dovodi do aerozagađenja područja oko jalovišta, dok se uticaji erozije vodom uglavnom zadržavaju na jalovištu i oko jalovišta usled čega dolazi do zagađenja i same reke u blizini. Voda koja izaziva eroziju najčešće nastaje usled atmosferskih padavina.

Slika 3. Jalovšte rudnika Kišnica sa google mape

Jezero zauzima 1/4 ukupne površine na vrhu i bez ikakve je vegetacije, veličina može da varira u odnosu na atmosferske padavine. Na osnovu podataka iz Metalurškog kombinata Trepča sada napušteno Jalovište je bilo u upotrebi od 1965. godine, prostire se na oko 40 hektara. Jedan manji deo na branama je delimično rekultivisan dok ostatak jalovišta i dalje stoji nepokriven, zbog čega emisija prašine sa suve površine prema Gračanici predstavlja očigledan ekološki problem.
Ovaj kompleks deponije za odlaganje rudničkog otpada treba smatrati zonom najvišeg prioriteta za remedijaciju. Razlozi su: blizina naselja, nepovoljna ruža vetrova u odnosu na lokaciju mesta, intenzivna eolska erozija i zagađenje vazduha zbog stvaranja prašine, erozija vodom, vizuelni efekat i dr. U podnožju Jalovišta evidentirani su tragovi drenirane vode u reci Gračanka, a nanosi koji se spiraju sa rudničke deponije su uobičajena slika u podnožju Jalovišta kao i u reci.

Slika 4. Reka Gračanka

Slika 5. Reka Gračanka

Voda iz reke Gračanka pored otpadnih voda iz mesta kroz koja protiče zagađena je i otpadnim vodama iz flotacije rudnika Kišnica, korito reke je nataloženo raznim štetnim metalima (olovo, natrijum, gvožđe...).

1.5. Planirani projekti za period 2017-2021

Projekat uspostavljanja sopstvenog Javnog komunalnog preduzeća (JKP) (do 2021)

Uspostavljanjem sopstvenog JKP-a opština Gračanica će preuzeti jedan deo pružanja usluga građanima na sebe što će uticati na porast kvaliteta usluga, smanjiće se troškovi pružanja ovih usluga od strane trećeg lica i povećaće se zaposlenost na teritoriji opštine

Opština Gračanica je izradila poslovni plan o pomenutom preduzeću koji je prosledila Ministarstvu. Poslovni plan je izrađen juna 2015 god. Plan obuhvata sledeće:

JKP je lokalna kompanija koja će biti osnovana za obavljanje komunalnih delatnosti, kao i delatnosti opšteg i lokalnog karaktera i to:

- sakupljanje i odvoženje smeća,
- održavanje zelenih i javnih površina,
- održavanje parkova i rekreacionih površina,
- redovno održavanje lokalnih puteva,
- organizovanje pijaca,
- uređenje lokalnih grobalja,
- održavanje ulične rasvete, i dr.

Kompanija će biti 100% u vlasništvu osnivača tj. opštine Gračanica sa mogućnošću vlasničke transformacije u skladu sa zakonom i odlukama relevantnih organa JPK-a.

- Planirani prihodi JPK-a za sve usluge iznose oko 394.338 € na godišnjem nivou.
- Varijacije u troškovima kompanije od početnih uvećanih, zbog nabavke opreme, izgradnje objekta, garaže i nabavka drugih sredstava neophodnih za početak rada kompanije će kasnije imati trend smanjenja i normalizacije.
- Planirani troškovi za nabavku osnovnih sredstava za rad u početku iznose:

Troškovi nabavke	Godina	Komada
Kamiona	1	40,000.00 €
Kamiona-cisterne za pranje ulica	1	65,000.00 €
Ipper-kamiona	1	68,000.00 €
Utovarivača-rovokopača	1	70,000.00 €
Pogrebnog vozila	1	20,000.00 €
Teretnog vozila	1	12,000.00 €
Motornih testera kom	4	2,800.00 €
Motorne kosilice kom	8	4,800.00 €
Ukupna vrednost nabavke		282,600.00 €

Planirani rashodi kompanije za godišnji period posle nabavke gore pomenutih sredstava iznose oko 225.300€ uz troškove zaposlenih koji bi iznosili oko 377.590€ koji će biti obezbeđeni kroz transfere nadležnog ministarstva.

Tabela 4:Planirani prihodi i rashodi na godišnjem nivou

Ukupna planirana dobit kompanije u prvoj godini rada		
Ukupni prihodi	Ukupni rashodi (bez troškova za zaposlene)	Dobit
394.338.00€	225.245.00€	169.093.00€

Projekat za poboljšanje naplate komunalnih usluga (2017)

Najvažnije mere koje u interesu svih korisnika komunalnih usluga treba preduzeti su:

- Racionalizacija svih vidova troškova pružaocu usluga Javnog komunalnog preduzeća kroz postojeće mehanizme kontrole na nivou lokalnih samouprava;
- Ograničenja i kontrola zaposlenosti u JKP-u tako što bi se na osnovu unapred definisanih pokazatelja utvrdio optimalni broj angažovane radne snage po pojedinim delatnostima;
- Korekcija cena komunalnih usluga na osnovu podzakonskog akta koji bi trebalo doneti -jedinstvena metodologija za određivanje cena svih komunalnih usluga;
- Mere za poboljšanje stepena naplate potraživanja kroz bolju pravnu zaštitu zarađenog prihoda, bolju komunikaciju sa korisnicima usluga i druge mere;
- Usmeravanje sredstava amortizacije radi obnavljanja dotrajale opreme i poboljšanja starosne strukture komunalnih vozila

Projekat renoviranja postojeće i kupovine nove opreme (2017).

U slučaju da opština ne uspostavi JPK, kako bi korisnici povećali kvalitet usluge na zadovoljavajućem nivou, usluge će se i dalje ponuditi u sadašnjem principu (u saradnji sa "Pastrimi"). Međutim, kako bi se ovo postiglo, neophodne su sljedeće investicijeBetonirati stajališta za kontejnere:

- Kupiti kante od 200l za domaćinstva koja ih nemaju (2100 kanti)
- Kupiti kontejnere za mesta na kojima nema kontejnera (50 kontejnera)
- Reparacija postojećih kanti i kontejnera
- Kupovina 2 kamiona, 8T (koja će biti data na korišćenje ovlašćenom operateru na osnovu ugovora o korišćenju).

Okvirna vrednost ovog projekta iznosi 200.000 evra način finansiranja projekta qe biti od strane opštine i potencijalnih donatora.

Projekat za izgradnju separacionog centra(do 2021)

Opština Gračanica se trenutno suočava sa problemom registracije Javnog komunalnog preduzeća, kao i sa problemom nastanka divljih deponija. Kako bi se ovi problemi rešili i kako bi nakon registracije JKP bolje funkcionisao, potrebno je otvoriti separacioni centar.
U ovom centru bi se otpad koji se prikupi na teritoriji opštine dovozio, sortirao i odvozio u centralne deponije, u zavisnosti od vrste otpada. Budući da će se otpad u ovom centru sortirati, materijali koji se mogu reciklirati bi se prodavali u otkupnim stanicama što će omogućiti da separacioni centar bude samoodrživ.
Okvirna vrednost ovog projekta iznosi 500.000 evra

Sprovođenje ovih projekata trebalo bi da unapredi poslovanje komunalnog preduzeća i kroz veću naplatu omogući normalno funkcionisanje komunalne službe i njene kapacitete za upravljanje otpadom.
Usled manjka kapaciteta dolazi do stvaranja divljih deponija koje opština čisti svake godine i koje opštini stvaraju dodatne troškove. Deponije se nakon čišćenja ponovo pojavljuju, tako da se mora naći dugoročno rešenje za ovaj problem.

Pilot-projekat za odvajanje i reciklažu otpada (2018)

Kako bi se poboljšala usluga, smanjili troškovi i povećala svest kod građana opština Gračanica ima u planu da ovakvim projektom pokuša da proveri da li mogućnost reciklaže otpada može da zaživi na našoj teritoriji. Cilj ovog projekta je usko vezan sa projektom izgradnje separacionog centra tj. proverom uspešnosti ovakvog vida upravljanja otpadom.

Za realizaciju pomenutog projekta potrebna je nabavka specijalnih kontejnera za reciklažu, kao i kamion koji će vršiti usluge odnošenja odvojenog otpada. Mesto određeno za projektovanje je naselje Badovac koje broji 150 domaćinstava a nalazi se na 2 km od samog centra Gračanice.

Okvirna vrednost ovog projekta iznosi 85.000€.

Primer postavljenih kanti za odvajanje otpada

1.6. Nacionalni zakonski okvir i politika

Upravljanje otpadom na Kosovu je regulisano kroz Pravni okvir koji je usklađen sa evropskim zakonodavstvom, odnosno direktivama i uredbama Evropske Unije koje regulišu sektor otpada. Osnovna svrha pravnog okvira za upravljanje otpadom je da se izbegne i smanji u što većoj meri stvaranje otpada, ponovna upotreba upotrebljivih komponenata, sprečavanje negativnih uticaja otpada na životnu sredinu i zdravlje ljudi kao i konačno odlaganje otpada na ekološki prihvatljiv način.

Pravni okvir se sastoji od zakona i propisa koji uređuju upravljanje otpadom. Glavni zakon koji detaljno reguliše upravljanje otpadom je Zakon br. 04/L-060 o otpadu. Ovaj zakon utvrđuje i reguliše planiranje i upravljanje otpadom; uslove za prikupljanje otpada, prevoz, tretiranje, skladištenje i uništavanje, vrste i klasifikaciju otpada, odgovornosti pravnih i fizičkih lica u vezi upravljanja otpadom, uslova i postupaka za dobijanje licenci i dozvola za upravljanje otpadom, kazne za nepoštovanje zakonskih odredbi kao i druga pitanja vezano za otpad. Član 14. i 15. Zakona br. 04/L-060 o otpadu, utvrđuje odgovornosti za upravljanje otpadom institucija na centralnom i lokalnom nivou. Prema Zakonu br. 04/L-060 o otpadu, opština preuzima dodatne odgovornosti vezano za upravljanje i rukovođenje otpadom.

Pored navedenih zakona, pravni okvir za upravljanje otpadom sadrži i priličan broj drugih zakona i sektora koji indirektno regulišu upravljanje otpadom, kao što su: Zakon br. 03/L-025 o zaštiti životne sredine, Zakon br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi, Zakon br. 03/L-087 o javnim preduzećima, Zakon br. 04/L-174 o prostornom planiranju, Zakon br. 04/L-045 o javno privatnom partnerstvu, itd.

Član 17. Zakona br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi definiše upravljanje otpadom kao potpunu i isključivu nadležnost opština. Na osnovu ove nadležnosti opštine imaju zakonsko ovlašćenje da stvore strukture, mehanizme kao i da predvide poseban budžet u cilju što boljeg i efikasnijeg upravljanja sektorom otpada.

Zakon br. 03/L-087 o javnim preduzećima definiše i reguliše odgovornost javnih preduzeća za upravljanje otpadom, njihovo korporativno upravljanje u skladu sa međunarodnim načelima i standardima. Član 6. Zakona br. 04/L-111 o javnim preduzećima omogućava stvaranje lokalnih javnih preduzeća u okviru opština. Dok, članovi 4, 5. i 6. Uredbe br. 02/2013 utvrđuju kriterijume i postupke za stvaranje javnih preduzeća za upravljanje otpadom. Prema članu 5.2 ovog zakona pravo opštine kao deoničara vrši Opštinska komisija deoničara, koji se sastoji od: jednog člana imenovanog od strane gradonačelnika i druga dva člana koje imenuje Skupština opštine. Opštinska komisija deoničara deluje u ime opštine u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.

Lokalni pravni okvir

Na osnovu Zakona br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi, Zakona br. 04/L-060 o otpadu, Zakona br. 03/L-087 o javnim preduzećima i drugih sektorskih zakona, opština je dužna da stvori lokalni pravni okvir u cilju efikasnog upravljanja otpadom na svojoj teritoriji. Lokalni okviri se sastoje od opštinskih uredbi, uputstva, politika, raznih regulatora kao i odluke koje regulišu sektor upravljanja otpadom.

U okviru lokalnog pravnog okvira, opština je odobrila: Lokalni akcioni plan za zaštitu životne sredine, Opštinsku uredbu o upravljanju otpadom u opštini Gračanica i Opštinsku uredbu o zaštiti životne sredine.

2. PLANIRANJE UPRAVLJANJA OTPADOM

2.1. Delokrug plana

Lokalni plan za upravljanje otpadom predstavlja dokument kojim se organizuje proces upravljanja otpadom na nivou opštine, u kojem će se definisati pravci i prioriteti, kao i dinamika i način rešavanja problema u skladu sa pozitivnim nacionalnim zakonodavstvom i zakonodavstvom EU u pogledu upravljanja otpadom i zaštite životne sredine u celini. LPUO pored toga što je zakonska obaveza, ima za cilj da pronađe i sprovede najbolje alternative za upravljanje otpadom.

Cilj izrade plana je uspostavljanje održivog dugotrajnog sistema za upravljanje otpadom na nivou opštine i da na taj način poboljša kvalitet života i zaštitu životne sredine. Racionalno korišćenje izvora i poštovanje modernih načela za upravljanje otpadom, sa koordinisanim učešćem svih aktera u upravljanju otpadom.

U okviru LPUO-a će se vršiti analize postojećih kapaciteta za tretiranje otpada, takođe će se vršiti analize postojećih kapaciteta za upravljanje otpadom, na osnovu kojih će se razmotriti potreba za daljim razvojem. Drugi bitni cilj LPUO-a jeste rešavanje mnogih nerešenih pitanja koji određuju uspostavljanje jednog potpuno novog sistema za upravljanje otpadom, koji se zasniva na smernicama navedenim u Nacionalnoj strategiji za upravljanje otpadom u Republici Kosovo, Zakonu o otpadu, Evropskim standardima i zakonskim merama koje se tiču ove oblasti.

2.2. Opšti ciljevi LPUO-a

LPUO predstavlja osnovni dokument kojim se organizuje proces upravljanja otpadom na nivou opštine. Opština Gračanica je fokusirana na poboljšanje stanja upravljanja otpadom i u ovom pogledu je predvidela specifične ciljeve koji su integralni deo ovog plana. Oni obuhvataju proširenje usluga, sprečavanje, minimizaciju i reciklažu otpada kao i eliminisanje bacanja otpada u hotspot-ovima, već na određenim mestima. Ciljevi si podeljeni u dve etape, odnosno na periode 2016-2018 i 2018-2021.

Opština cilja da putem plana upravljanja otpadom postigne:

- Čist grad, zdravu životnu sredinu za građane,
- Sprovođenje koncepta integrisanog upravljanja urbanim otpadom,
- Promovisanje i podržavanje aktivnosti prerade otpada,
- Pokrivanje uslugama kompletne zone putem pristupačnih tarifa,
- Definisanje ciljeva upravljanja otpadom na opštinskom nivou u saglasnosti sa nacionalnim zakonodavstvom,
- Definisanje optimalnog sistema upravljanja otpadom,
- Definisanje opštih finansijskih investicija i investicija prioritetnih delova plana koji se moraju odmah sprovesti.

Dugoročni ciljevi:

1. Uspostavljanje institucionalnog sistema za upravljanje otpadom,
2. Uspostavljanje poreskog sistema, tarifa i prikupljanja sredstava,
3. Pokrivanje cele teritorije uslugama sakupljanja otpada
4. Projekat za uspostavljanje separacionog centra na teritoriji opštine – privatne investicije,
5. Eliminisanje svih ilegalnih otpadnih deponija,
6. Izrada pilot projekata u cilju realizacije koncepta 3R (smanjenje, ponovna upotreba i reciklaža).

Kratkoročni ciljevi:
Plan ima za cilj poboljšanje upravljanja otpadom vezano za porodična preduzeća (domaćinstva i komercijalna preduzeća), kao i poboljšanje upravljanja opštinskim otpadom.

- Stepen pokrivenosti uslugama sakupljanja predstavlja stepen stanovništva obuhvaćenog uslugama naspram opšteg stanovništva.
- Stepen sakupljanja predstavlja stepen količine sakupljenog otpada u odnosu na opšti stepen stvorenog otpada.
- Stepen ilegalnog odlaganja predstavlja stepen ilegalno odloženog otpada, što obuhvata i neprikladno odlaganje otpada unutar zone koja nije obuhvaćena uslugom u odnosu na opštu količinu stvorenog otpada.
- Stepen finalnog odlaganja predstavlja stepen odloženog otpada na licenciranim i ne-licenciranim deponijama (ilegalno odlaganje) u odnosu na opštu količinu stvorenog otpada.
- Stepen reciklaže predstavlja količinu recikliranog otpada u odnosu na opštu stvorenu količinu otpada.

2.3. Faze sprovođenja plana 2016-2021

Gore navedena vizija će se postići korak po korak. Ciljani period Plana za upravljanje otpadom u opštini Gračanica je od 2016. do 2021. godine.

Sprovođenje plana za upravljanje otpadom 2016-2021 se zasniva na dve faze:

- ***Prva faza (2016 – 2018)*** - Uspostavljanje stabilnog sistema za upravljanje otpadom, što znači da će u tom periodu biti uspostavljen sektor upravljanja otpadom, a u cilju stvaranja baze podataka, koja će služiti za efikasno upravljanje otpadom i koja će pružiti mogućnost da se ostvari sakupljanje otpada u opštini. Za 2017. godinu predviđeno je ostvarivanje zakonskog cilja stvaranja uslova za prikupljanje prihoda koji će biti deo budžeta opštine, potpuna naplata ima za cilj da bude izvršena 2018. godine.
- ***Druga faza 2 (2018 – 2021)*** - Uspostavljanje novog sistema za sakupljanje i upravljanje transfer stanicom, što znači da će se u tom periodu uspostaviti novi sistem za sakupljanje otpada, jer će celu administrativnu teritoriju opštine pokrivati uslugama sakupljanja otpada, takođe u ovom periodu cilj je i sklapanje ugovora sa privatnim operatorom za upravljanje separacionim centrom.

Na osnovu ciljeva podeljenih u ove dve faze, petogodišnji plan za UO se može **izmeniti do kraja 2018. godine**, na osnovu napretka i trenutnog učinka u prvoj fazi. Ostvarivanje plana za planirani period će se izmeniti, nadgledati i uskladiti na kraju 2018. godine, na osnovu ostvarenih rezultata utvrđenih u prvoj fazi ako je potrebno..

Poštovanje lokalnog zakonskog okvira

U cilju poštovanja lokalnog zakonskog okvira i njegovog poboljšanja u pogledu upravljanja otpadom, treba izraditi i usvojiti Uredbe vezano za organizacionu šemu koja sadrži strukturu i obim usluge za sakupljanje i odlaganje otpada u svim naseljima, susedstvu ili površinama ili javnim prostorima, raspored i dinamiku sakupljanja otpada, način i šemu organizacije, naknadu za sakupljanje i način naplate itd.

2.4. Formiranje sektora upravljanja otpadom

Kako bi se ostvario plan za UO, opština Gračanica će formirati sektor upravljanja otpadom koji će biti uspostavljen u okviru Direkcije za javne usluge i koji će imati sledeće odgovornosti:

- U saradnji sa relevantnim akterima vrši sprovođenje plana za upravljanje otpadom,
- U saradnji sa relevantnim akterima izrađuje operativne planove za sakupljanje i tretiranje otpada, uz određivanje operativnih zona,
- U saradnji sa relevantnim akterima izrađuje plan za prikupljanje finansijskih sredstava,
- U saradnji sa relevantnim akterima, određuje posebne uslove i kriterijume za operatore koji će se baviti sakupljanjem, prevozom i tretiranjem otpada i organizovaće nadzor i evaluaciju ovih kompanija,
- U saradnji sa relevantnim akterima razvija procedure i aktivnosti za nadzor nad aktivnostima koje smanjuju količinu ilegalnog odlaganja, izrađuje i upravlja planovima za eliminisanje preostalih ilegalnih tačaka/mesta,
- U saradnji sa relevantnim akterima razvija i upravlja planovima za uklanjanje ilegalnih deponija / lokacija
- U saradnji sa relevantnim akterima razvija pilot projekte koji imaju za cilj poboljšanje učinka opštine u oblasti upravljanja otpadom,
- U kratkoročnom periodu, u 2017. godini opština, putem javnih poziva sklapa ugovore sa operatorima za sakupljanje i tretiranje otpada sa pravom naplate naknada za pružene usluge.

2.5. Zone usluga

U cilju organizovanja upravljanja otpadom, u određenim delovima opštine, uspostavljen je sistem zoniranja teritorije.

Zoniranje teritorije izvršeno je na osnovu sledećih kriterijuma:

- Proporcionalna raspodela zona oblasti i linija delovanja upravljanja otpadom
- Raspodela na osnovu broja stanovnika
- Raspodela na osnovu broja domaćinstava
- Raspodela na osnovu broja objekata

Zonama se pokušava podići nivo usluga sakupljanja otpada u okviru Lokanog plana za upravljanje otpadom a podeljene su:

Slika 6: Mapa opštine Gračanica prikazuje 3 zone usluga sakupljanja otpada

Tabela 5. Zone prikupljanja otpada na osnovu broja stanovnika, preduzeća i institucija

Zona	Mesta	Br.domaćinstava	Br. pre-duzeća	Institucije	Ukupno	Proc.%
I	5	2,420	403	24	2,847	48%
II	4	1,278	138	10	1,426	24%
III	7	1,402	89	10	1,501	28%
Ukupno	16	5,100	630	44	5,774	100%

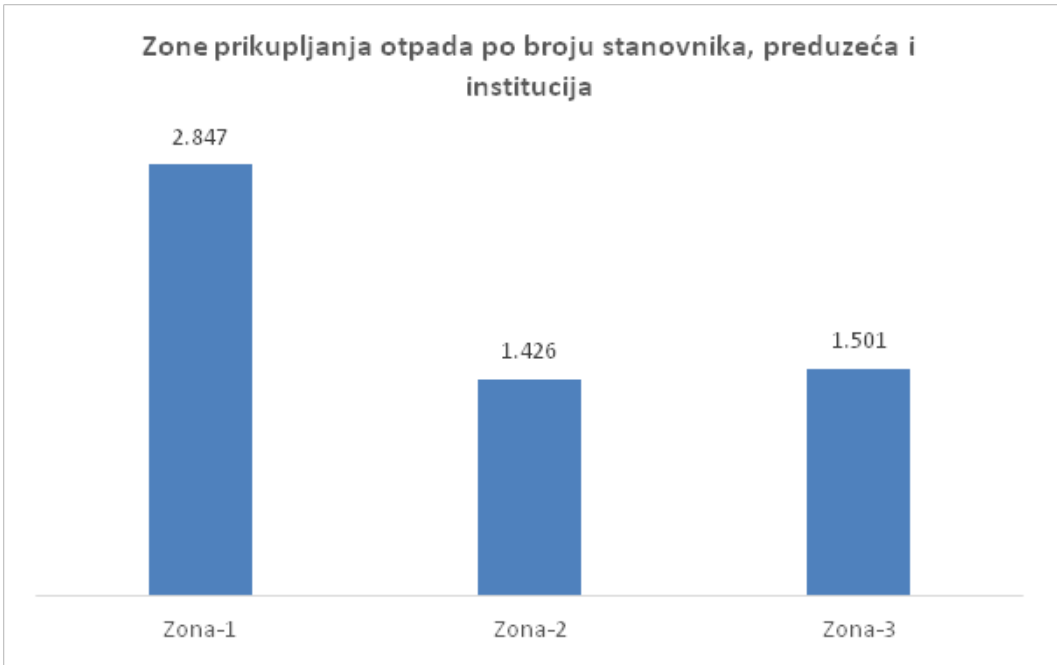

Slika 7:Grafički prikaz zona po broju stanovnika, preduzeća i institucija

2.6. Poboljšanje sistema za prikupljanje otpada

Regionalna kompanija "Pastrimi" šalje otpad na centralnu deponiju nakon sakupljanja otpada. Zbog zastarelih vozila koja zbog kvarova cesto ne rade, dešava se da nema usluga u nekim mestima i nedelju dana, što uzrokuje nezadovoljstvo građana i stvaranje divljih deponija.

Otvaranjem separacionog centra, otpad bi se pre svega brže uklanjao i odnosio na za to predviđenu lokaciju. Sortiranjem otpada, samo bi se jedan deo odvozio na centralnu deponiju, dok bi materijali koji mogu da se recikliraju bili odvoženi u otkupne stanice, gde bi se prodavali, čime bi bila obezbeđena dodatna sredstva za funkcionisanje separacionog centra, kao i Javnog komunalnog preduzeća.

Samom realizacijom i ostalih napomenutih projekata (*Projekat za renoviranje postojeće i kupovinu nove opreme, Projekat za uspostavljanje sopstvenog Javnog komunalnog preduzeća (JKP)* opština Gračanica bi poboljšala sistem za prikupljanje otpada.

Trenutno se građevinski otpad odlaže na divlje deponije. Zbog velike teritorije planira se otvaranje centra - lokacije za odlaganje građevinskog otpada tokom 2017:
Lokacija koju predviđa općina za ovu djelatnost nalazi se na parceli sa katastarskim brojem 0017-7, katastarska zona Gračanica vlasništvo opština Gračanica sa površinom od oko 6000m² .
Planirana sredstva za uređenje ovog objekta iznose 10.000€

Usluge će se naplaćivati na osnovu količine otpada, način naplaćivanja određuje Direkcija za javne usluge.

3. FINANSIJSKI PLAN 2016-2021

Finansijski plan za period 2016-2021 je zasnovan na opštem stanju upravljanja otpadom, aktuelnom uticaju na životnu sredinu kao i uticaju na socijalne faktore,finansijsku mogućnost za upravljanje otpadom na nivou opštine Gračanica.

Za opšte karakteristike teritorije opštine korišćeni su opšti podaci opštine kao i poslednji popis stanovništva. Opšti podaci i metodologija upravljanja otpadom predstavljaju osnovu za izradu finansijskog plana za period 2016-2021. Na osnovu opštih karakteristika opštine i planova za obuhvatanje celokupne teritorije uslugama za sve kategorije klijenata, finansijski plan obuhvata sve segmente za realizaciju plana.

Osnovni cilj opštine je da za period 2016-2021 u celosti pokrije uslugama UO, kao i da poboljša kvalitet usluga za sve segmente. Planirane investicije za planirani period obuhvataju sve segmente koji imaju direktan uticaj na promenu stanja u sektoru.

Tabela 6: Opšte informacije opštine za sektor UO

Kategorija	Iznos	Ne %
Broj stanovnika	10,675	
Broj domaćinstava	3,886	
Površina u km²	164	
Obračunati otpad u tonama (obračunat)	2,749	
Pokrivenost domaćinstava	2,941	75.7%
Domaćinstva koj a nisu obuhvaćena uslugom	945	24.3%

Kategorija	Zona2	Zona2	Zona3	Ukupno
Br.lokacija	5	4	7	16
Prosek u km	8.04	5,50	9.20	
Površina u km²	83	38	42	164
Broj domaćinstava	2,024	829	1,033	3,886
Br. domaćinstava - koji koriste usluge UO	1,478	815	648	2,941
Pokrivenost uslugama UO	73.0%	98.3%	62.7%	75.7%
Broj stanovnika	5,531	1,983	3,161	10,675
Stvaranje otpada	1,544	552	652	2,749

Kategorija	Stanovništvo	%	Površina.km²	%	Stvaranje otpada	%
Urbano područje	3,309	31.0%	20	12.4%	1,087	39.5%
Periferija	4,346	40.7%	119	72.8%	1,110	40.4%
Ruralno područje	2,128	19.9%	19	11.8%	388	14.1%
Ruralno-udaljeno područje	892	8.4%	5	2.9%	163	5.9%
Ukupno	10,675	100.0%	164	100.0%	2,749	100.0%

Zona	Br.lokacija	Prosek u km	Površina.km²	Broj domaćistava	Broj stanovnik	Stvaraje otpada
Zona 1	5	8.04	83	2,024	5,531	1,544
Zona 2	4	5.50	38	829	1,983	552
Zona 3	7	9.20	42	1,033	3,161	652
Total	18		164	3,886	10,675	2,749

3.1. Ključne pretpostavke u finansijskom planiranju

Izrada financijskog plana se zasniva na pretpostavkama koje se odnose na opšte ciljeve opštine u sektoru UO kao i finansijske mogućnosti opštine. Glavni cilj opštine je celokupna pokrivenost uslugama UO-a kao i poboljšanje usluga za sve kategorije klijenata, a koje se zasnivaju na postojećem stanju u sektoru ne uzimajući u obzir nove mogućnosti kao na primer angažovanje drugih operatora ili formiranje Javnog komunalnog preduzeća u sektoru UO.

Ključne pretpostavke u finansijskom planiranju

- Kompanija „KJP Pastrimi“ je jedini licencirani i službeni operator
- Planirane investicije se zasnivaju na kratkoročnim i dugoročnim kapitalnim investicijama za postizanje zadatih ciljeva u sektoru UO
- Planirane investicije su intenzivne u prvom periodu (2017/2018) da bi omogućile brzu promenu stanja u sektoru MO.
- Finansiranje planiranih investicija je poznato
- Opšti troškovi MO biće smanjeni kao rezultat kapitalnih investicija i modernizacije sektora MO koja ima direktan uticaj na profitabilnost sektora
- Poboljšanje naplate za usluge MO u periodu plana
- Broj klijenta koji nisu u sistemu naplate za usluge MO biće obuhvaćeni u sistem fakturisanja i naplate.
- Celokupna pokrivenost uslugama MO u periodu plana ,

3.2. Investicije za planirani period 2017-2021

Planirane kapitalne investicije su zasnovane na tri kategorije investicija:

i Projekat podizanja svesti javnosti o UP-u na lokalnom nivou

ii Opštinski sektor UO

iii Investicije- JKP obavljanje komunalnih delatnosti

iv Projekat za renoviranja postojeće i kupovinu nove opreme-2017

v Pilot projekat za odvajanje-reciklažu otpada (2018)

vi Projekat za izgradnju separacionog centra (do 2021)

Iznos planiranih investicija za planirani period 2017-2021 iznosi 1,115,050.00 evra

Tabela 7: Planirane investicije za period 2017-2021 za glavne kategorije

Br.	Kategorija	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno	Proc. %
I	Projekat za podizanje svesti javnosti o UP-u na lokalnom nivou	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	1.3%
II	Opštinski sektor UO	1,650	-	-	-	-	1,650	0.1%
III	Investicije -JKP obavljanje komunalnih delatnosti	40,000	133,000	97,600	45,000	-	315,600	28.3%
IV	Projekat za renoviranje postojeće i kupovinu nove opreme	21,300	68,300	68,300	21,300	18,600	197,800	17.7%
V	Pilot-projekat za odvajanje-reciklažu otpada	-	-	42,500	42,500	-	85,000	7.6%
VI	Projekat za izgradnju separacionog centra	-	-	150,000	150,000	200,000	500,000	44.8%
	Ukupno:Investicije	**65,950**	**204,300**	**361,400**	**261,800**	**221,600**	**1,115,050**	**100%**
	Procenat %	***5.9%***	***18.3%***	***32.4%***	***23.5%***	***19.9%***	***100.0%***	

- ***Kratkoročne planirane investicije za period 2017-2019*** iznose 631,650.00€ ili 56.6%. od ukupnih investicija
- ***Dugoročne planirane investicije za periodu 2020-2021*** iznose 483,400.00€ ili 43.4% od ukupnih investicija

Tabela 8: Planirane investicije za period 2017-2019 i 2020-2021 za glavne kategorije investicija

Br.	Kategorija	2017/2019	2020/2021	Ukupno	Proc. %
I	Projekat za podizanje svesti javnosti o UP-u na lokalnom nivou	9,000.00	6,000.00	15,000	1.3%
II	Opštinski jedinica UO	1,650.00	-	1,650	0.1%
III	Investicije -JKP obavljanje komunalnih delatnosti	270,600.00	45,000.00	315,600	28.3%
IV	Projekat za popravku postojeće i kupovinu nove opreme	157,900.00	39,900.00	197,800	17.7%
V	Pilot-projekat za odvajanje-reciklažu otpada	42,500.00	42,500.00	85,000	7.6%
VI	Projekat za izgradnju separacionog centra	150,000.00	350,000.00	500,000	44.8%
	Ukupno:Investicije	**631,650**	**483,400**	**1,115,050**	**100%**
	Procenat %	***56.6%***	***43.4%***	***100.0%***	

Struktura investicija za period 2017-2019 i 2020-2021

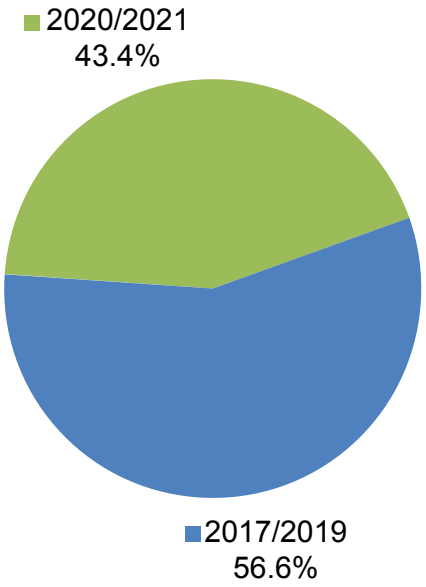

i. Projekat za podizanje svesti javnosti o UP-u na lokalnom nivou

Br.	Kategorija	Godina	Komada	Cena	Vrednost invest.	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno
1	Podizanje svesti javnosti	2017	1	3,000	3,000	3,000	-	-	-	-	3,000
2	Podizanje svesti javnosti	2018	1	2,500	3,000	-	3,000	-	-	-	3,000
3	Podizanje svesti javnosti	2019	1	2,500	3,000	-	-	3,000	-	-	3,000
4	Podizanje svesti javnosti	2020	1	2,500	3,000	-	-	-	3,000	-	3,000
5	Podizanje svesti javnosti	2021	1	2,500	3,000	-	-	-	-	3,000	3,000
	Ukupno				15,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000

ii. Opštinski jedinica UO

Br.	Kategorija	Godina	Komada	Cena	Vrednost invest.	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno
1	IT -oprema -komp-juteri	2017	1	500	500	500					500
2	IT-oprema -štampači	2017	1	350	350	350					350
3	Kancelarijska oprema	2017	1	800	800	800					800
Ukupno:Opštinski sektor UO					1,650	1,650	-	-	-	-	1,650

iii. Investicije -JKP obavljanje komunalnih delatnosti

Br.	Kategorija	Godina	Komada	Cena	Vrednost invest.	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno
1	Kamion	2017	1	40,000	40,000	40,000	-	-	-	-	40,000
2	Kamion-cisterna za pranje ulica	2018	1	65,000	65,000	-	65,000	-	-	-	65,000
3	Ipper-kamion	2018	1	68,000	68,000	-	68,000	-	-	-	68,000
4	Utovarivač-rovoko-pač	2019	1	70,000	70,000	-	-	70,000	-	-	70,000
5	Pogrebno vozilo	2019	1	20,000	20,000	-	-	20,000	-	-	20,000
6	Kupovina teretnog vozila	2020	1	45,000	45,000	-	-	-	45,000	-	45,000
7	Kupovina motornih testera 4 kom	2019	4	700	2,800	-	-	2,800	-	-	2,800
8	Kupovina motorne kosilice	2019	8	600	4,800	-	-	4,800	-	-	4,800
	Ukupno				315,600	40,000	133,000	97,600	45,000	-	315,600

iv. Projekat za popravku postojeće i kupovinu nove opreme

Br.	Kategorija	Godina	Komada	Cena	Vrednost invest.	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno
1	Betoniranje stajališta za kontejnere	2017	30	180	5,400	5,400	-	-	-	-	5,400
2	Betoniranje stajališta za kontejnere	2018	30	180	5,400	-	5,400	-	-	-	5,400
3	Betoniranje stajališta za kontejnere	2019	30	180	5,400	-	-	5,400	-	-	5,400
4	Betoniranje stajališta za kontejnere	2020	30	180	5,400	-	-	-	5,400	-	5,400
5	Betoniranje stajališta za kontejnere	2021	30	180	5,400	-	-	-	-	5,400	5,400
6	Kante za domaćinst-va koja ih nemaju	2017	420	28	11,760	11,760	-	-	-	-	11,760
7	Kante za domaćinst-va koja ih nemaju	2018	420	28	11,760	-	11,760	-	-	-	11,760
8	Kante za domaćinst-va koja ih nemaju	2019	420	28	11,760	-	-	11,760	-	-	11,760
9	Kante za domaćinst-va koja ih nemaju	2020	420	28	11,760	-	-	-	11,760	-	11,760
10	Kante za domaćinstva koja ih nemaju	2021	420	28	11,760	-	-	-	-	11,760	11,760
11	Novi kontejneri za mesta u ko-jima ih nema-2017	2017	10	270	2,700	2,700	-	-	-	-	2,700
12	Novi kontejneri za mesta u ko-jima ih nema-2018	2018	10	270	2,700	-	2,700	-	-	-	2,700

13	Novi kontejneri za mesta u kojima ih nema-2019	2019	10	270	2,700	-	-	2,700	-	-	2,700
14	Novi kontejneri za mesta u kojima ih nema-2020	2020	10	270	2,700	-	-	-	2,700	-	2,700
15	Reparacija postojećih kanti i kontejnera	2017	24	60	1,440	1,440	-	-	-	-	1,440
16	Reparacija postojećih kanti i kontejnera	2018	24	60	1,440	-	1,440	-	-	-	1,440
17	Reparacija postojećih kanti i kontejnera	2019	24	60	1,440	-	-	1,440	-	-	1,440
18	Reparacija postojećih kanti i kontejnera	2020	24	60	1,440	-	-	-	1,440	-	1,440
	Reparacija postojećih kanti i kontejnera	2021	24	60	1,440	-	-	-	-	1,440	1,440
19	Kamion, 8 T	2018	1	47,000	47,000	-	47,000	-	-	-	47,000
20	Kamion, 8 T	2019	1	47,000	47,000	-	-	47,000	-	-	47,000
	Ukupno				197,800	21,300	68,300	68,300	21,300	18,600	197,800

v. Pilot-projekat za odvajanje-reciklažu otpada.

Br.	Kategorija	Godina	Komada	Cena	Vrednost invest.	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno
1	Odvajanje-reciklaža otpada-Faza 1	2019	1	42,500	42,500	-	-	42,500	-	-	42,500
2	Odvajanje-reciklaža otpada-Faza 2	2020	1	42,500	42,500	-	-	-	42,500	-	42,500
	Ukupno				85,000	-	-	42,500	42,500	-	85,000

vi. Projekat za izgradnju separacionog centra

Br.	Kategorija	Godina	Komada	Cena	Vrednost invest.	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno
1	Izgradnja separacionog centra Faza 1	2019	1	150,000	150,000	-	-	150,000	-	-	42,500
2	Izgradnja separacionog centra Faza 2	2020	1	150,000	150,000	-	-	-	150,000	-	42,500
3	Izgradnja separacionog centra Faza 3	2021	1	200,000	200,000	-	-	-	-	200,000	85,000
	Ukupno				500,000	-	-	150,000	150,000	200,000	

3.3. Izvori finansiranja planiranih investicija za planirani period 2017-2021

Planirane investicije za period 2017-2021 su zasnovane na potrebama opštine za dostizanje planiranih rezultata za planirani period. Izvori finansiranja investicija su podeljeni na tri kategorije.

- Opština- budžet namenjen za UO
- Donacije/strane– preko donacija i grantova međunarodnih organizacija koje su prisutne na Kosovu
- Donacije/budžet- grantovi i donacije iz budžeta i nadležnih ministarstva.

Struktura finansiranja je planirana na osnovu i poznatih izvora za kapitalne investicije.

Tabela 9: Izvori finansiranja za glavne kategorije investicija – procenat finansiranja investicija

Br.	Kategorija	Opština	Donacije/strane	Donacije/budžet	Ukupno
I.	Projekat za podizanje svesti javnosti o UP-u na lokalnom nivou	15,000	-	-	15,000
II.	Opštinski jedinica UO	1,650	-	-	1,650
III.	Investicije -JKP obavljanje komunalnih delatnosti	-	157,800	157,800	315,600
IV	Projekat za popravku postojeće i kupovinu nove opreme	59,340	79,120	59,340	197,800
V	Pilot-projekat za odvajanje-reciklažu otpada	25,500	34,000	25,500	85,000
VI	Projekat za izgradnju separacionog centra	150,000	200,000	150,000	500,000
	Ukupno	**251,490**	**470,920**	**392,640**	**1,115,050**
	Procenat %	**22.6%**	**42.2%**	**35.2%**	**100.0%**

Tabela 10: Finansijski tok investicija za planirani period 2017-2021 za tri kategorije izvora finansiranja

Kategorija	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno	Proc %
Opština	11,040	23,490	81,240	67,140	68,580	251,490	22.6%
Donacije/strane	28,520	93,820	153,120	108,020	87,440	470,920	42.2%
Donacije/budžet	26,390	86,990	127,040	86,640	65,580	392,640	35.2%
Ukupno	**65,950**	**204,300**	**361,400**	**261,800**	**221,600**	**1,115,050**	**100.0%**

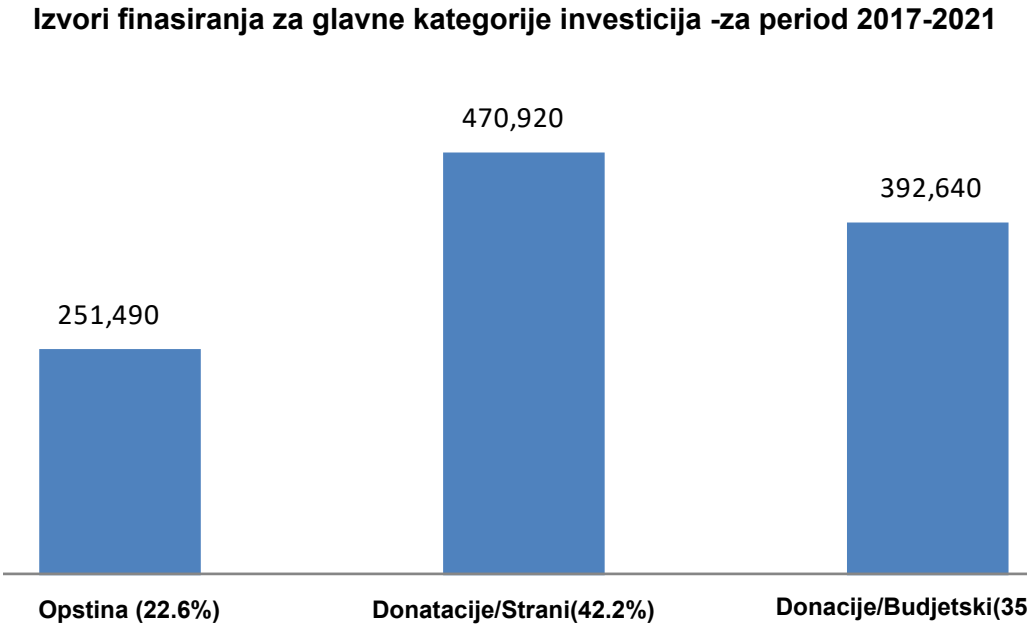

Tabela 11: Finansijski tok investicija za planirani period 2017-2021 izvor finansiranja Opština/donacije

Kategorija	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno	Proc %
Opština	11,040	23,490	81,240	67,140	68,580	251,490	22.6%
Donacije	54,910	180,810	280,160	194,660	153,020	863,560	77.4%
Ukupno	**65,950**	**204,300**	**361,400**	**261,800**	**221,600**	**1,115,050**	**100.0%**

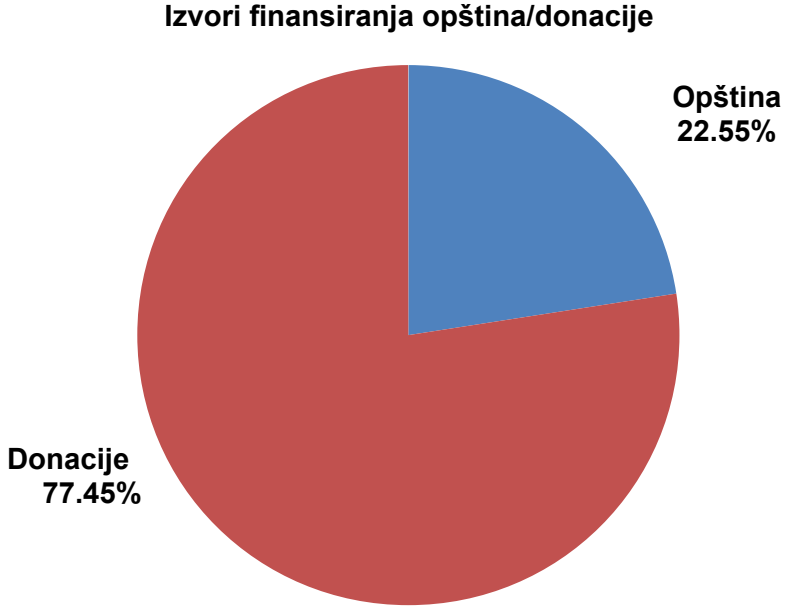

3.4. Mehanizam naplate

Trenutna naplata pružanja komunalnih usluga je na jako niskom nivou i iznosi svega 20%. Imajući to u vidu, održivnost sistema nije moguća i potrebno je poboljšati mehanizam naplate komunalnih usluga.
U planu je da se pored inkasanta na terenu, uvede i šalter koji će se nalaziti u zgradi opštine Gračanica.

Kako bi se povećala naplata, potrebno je i usvojiti poseban pravilnik kojim be se klijenti uslovili da moraju da plate komunalne usluge kako bi došli do određenih dokumenata koje izdaje opština.

3.5. Planirani prihodi

Na teritoriji opštine Gračanica ima ukupno 5100 domaćinstava koja trenutno koriste usluge regionalne kompanije „Pastrimi“ kao i usluge drugih operatora koji pružaju usluge bez saglasnosti opštine. Međutim, trenutna stopa naplate je jako niska i iznosi svega 20%. Poboljšanjem kvaliteta usluga i poboljšanjem mehanizma naplate očekujemo znatno veću stopu naplate, a samim tim i veći priliv novčanih sredstava.

Opština procenjuje da bi se naplata komunalnih usluga za fizička lica povećala na 80%. To bi značilo da bi od 5100 domaćinstava, 3200 domaćinstava plaćalo komunalne usluge. Samim tim bi prihod od fizičkih lica iznosio oko 16.000 evra.

Na teritoriji opštine Gračanica postoji oko 500 registrovanih, aktivnih poslovnih subjekata. Procenjujemo da će stopa naplate od pravnih subjekata iznositi 90%. To znači da će ukupan priliv novca iznositi oko 7.000 evra.

4. STRATEŠKA PROCENA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Strateška procena uticaja na životnu sredinu (SPUŽS) je sistematski proces za procenu posledica predloženih politika, inicijativa jednog plana ili programa u svrhu osiguranja da su oni u potpunosti uključeni i da se tretiraju na odgovarajući način u najranijoj fazi u kojoj se donose odluke i da su na istom nivou kao i ekonomska i socijalna pitanja.[3]

Glavni cilj SPUŽS-a je da obezbedi visok nivo zaštite životne sredine i doprinese promociji održivog razvoja. SPUŽS ima za cilj da poboljša plan ili program, predlagajući ciljeve ili nove strategije i razmatra predložene strategije i ukazuje na one koje bi mogle biti najbolje u smislu zaštite životne sredine, minimiziranja i sprečavanja uticaja i rizika po životnu sredinu. SPUŽS kao proces treba da se izvrši u početnim fazama procesa pripreme plana i treba se vršiti paralelno sa planom i da bude u potpunosti integrisan u isti.
Osnovna načela na kojima se zasniva SPUŽS su :

- **Načelo održivog razvoja**, znači preispitivanje i integrisanje svih bitnih aspekata životne sredine u pripremu i prihvatanje određenih planova i programa uz potvrdu uslova za očuvanje materijalnih dobara, kulturnih vrednosti i prirode, prostora, biodiverziteta, divljih vrsta biljaka i životinja i autentičnih ekosistema, odnosno ovo načelo predstavlja racionalno korišćenje prirodnih resursa i doprinosi održivom razvoju.
- **Načelo integriteta**, zahteva da se politike za zaštitu životne sredine sprovode i integrišu u međusektorske planove i programe, koji obuhvataju zahteve za zaštitu životne sredine, odnosno zahteve za očuvanjem i održivim korišćenjem prirodnih resursa i biodiverziteta.
- **Načelo zaštite,** znači da se pre usvajanja određenih planova i programa svaka aktivnost treba sprovesti na takav način da spreči ili smanji negativne uticaje na životnu sredinu i da obezbedi racionalno korišćenje prirodnih resursa i smanji rizik po ljudsko zdravlje i materijalna dobra.
- **Načelo hijerarhije i koordinacije**, određuje procenu uticaja planova i programa koji se sprovode na centralnom nivou, kao i planova i programa koji se sprovode na lokalnom nivou i propisuje sprovođenje SPUŽS-a, podrazumeva povećan nivo transparentnosti u donošenju odluka u pogledu davanja saglasnosti za SPUŽS u međusobnoj koordinaciji nadležnih organa i organizacija, preko konsultacija, odnosno objavljivanja i davanja mišljenja za te planove i programe.
- **Načelo javnog informisanja,** se primenjuje u cilju informisanja javnosti o planovima ili posebnim programima i njihovom potencijalnom uticaju na životnu sredinu i u cilju obezbeđivanja transparentnosti u toku pripreme, izrade i odobravanja planova ili programa. Pre donošenja odluke i nakon odobrenja plana ili programa, javnost svakako mora imati pristup informacijama koje se odnose na te planove ili programe i njihovu izmenu.

Na Kosovu SPUŽS je regulisan Zakonom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (Zakon br. 03/230), koji određuje uslove, oblik i postupke za sprovođenje SPUŽS–a. Ovaj zakon je u skladu sa zahtevima Direktive EU o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (Strategic Environmental Assessment Directive 2001/42/EC).

Zakonom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu, propisano je da se postupak SPUŽS-a sastoji od:

- Pripreme izveštaja o SPUŽS-u o značajnim uticajima nacrta plana ili programa (PP) ako taj plan/program nakon provere u skladu sa kriterijumima utvrđenim zakonom, ima negativan uticaj na životnu sredinu;
- Konsultacija relevantnih organa, kao i šire javnosti, o nacrtu plana ili programa i pratećeg izveštaja o SPUŽS-u;
- Razmatranja izveštaja o SPUŽS-u i rezultata konsultacija u cilju donošenja odluka;
- Objavljivanja rezultata SPUŽS-a i uključivanja rezultata u plan ili odgovarajući program. U skladu sa Zakonom br. 03/230 konkretno prema članu 3. SPUŽS je obavezan za sledeće planove i programe:
- Planovi i programi koji su pripremljeni za prostorno planiranje, urbanizam, korišćenje zemljišta, poljoprivredu, šumarstvo, ribarstvo, lov, energetiku, industriju, rudarstvo, saobraćaj, upravljanje otpadom, upravljanje vodama, telekomunikaciju, turizam, i koji predstavljaju okvir za buduće razvojne projekte koji su predmet SPUŽS-a prema Zakonu o PUŽS-u;

S druge strane s obzirom na svrhu koju ovaj plan ima za cilj da postigne, može se zaključiti da izveštaj o SPUŽS-u za Plan za upravljanje otpadom (PUO) u opštini Gračanica nije potreban, što je u skladu sa navedenim članom. Tačka 2 ovog člana propisuje da je „ ... **SPUŽS obavezan za planove u oblasti upravljanja otpadom ...** ... “ ; Ali, u drugom delu tog stava se navodi “ ... koji obezbeđuju okvir za buduće razvojne projekte koji su predmet procene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonom ... “

Dok član 5. glasi:

Član 5. Utvrđivanje potrebe za SPUŽS**-om**

1. Nadležni organ će odrediti da li je potreban SPUŽS za svaki slučaj planova i programa imaju značajan uticaj na životnu sredinu pojedinačno, na osnovu kriterijuma iz Aneksa 1, člana 3. stav 3. i 4. ovog zakona..
2. Radna grupa za pripremu PUO-a, pozivajući se na navedene odredbe, je pregledala PUO poređenjem kriterijuma iz Aneksa 1 Zakona o SPUŽS-u, na osnovu čega je zaključila da se ne očekuje da će PUO imati veliki uticaj na životnu sredinu i kao takav ne podleže postupku SPUŽS-a.

Plan za upravljanje otpadom obuhvata:

- Kupovinu opreme za upravljanje otpadom
- Izgradnja garaže/garaža
- Podizanje svesti javnosti
- Odvajanje otpada
- Funkcionalizacija deponije za građevinski otpad
- Funkcionalizacija opštinskog javnog preduzeća

Plan za upravljanje otpadom ne obuhvata:

- Projekte i velike građevinske intervencije koji utiču na životnu sredinu
- Izgradnju deponija komunalnog otpada
- Izgradnju prateće infrastrukture, kao što su transfer stanice za otpada ili postrojenja za tretiranje otpada
- Ostale projekte, za koje je prema zakonu potrebna procena uticaja na životnu sredinu

1. UPOREDNA ANALIZA PREMA KRITERIJUMU IZ ANEKSA 1 ZAKONA O PUŽS-U Br. 03/L-230, KAO I AKTIVNOSTI UP-a OPŠŠTINE GRAČANICE

Kriterijumi za procenu kako su navedeni u Aneksu 1 Zakona o SPUŽS-u	Uticaji Lokalnog plana za upravljanje otpadom (LPUO) opštine Gračanica
1. Karakteristike plana i programa, imajući u vidu posebno:	
1.1 U kojoj meri plan ili program uspostavlja okvir projekata i drugih aktivnosti, ili njegov odnos prema lokaciji, prirodi, veličini i uslovi rada sa određenim izvorima	PUO ne predviđa izradu projekata (infrastrukture, prateće objekte za tretman otpada), koji su predmet postupka PUŽS-a u skladu sa zakonom. Glavni ciljevi su znatno veća pokrivenost teritorije uslugama sakupljanja komunalnog otpada.
1.2. U kojoj meri plan ili program utiče na uključene planove i programe po hijerarhiji	Ovaj plan je u skladu sa razvojnim planom opštine, koji je već bio predmet SPUŽS-a i ne utiče na druge postojeće opštinske ili nacionalne planove
1.3. Povezivanje plana ili programa sa integracijom životne sredine, posebno imajući u vidu promovisanje održivog razvoja,	U principu, plan je u skladu sa načelima održivog razvoja, predlaganjem mera za obuhvatanje najvećeg mogućeg broja potrošača, povećanjem kvaliteta usluga, ali i promovisanjem odvajanja otpada na izvoru.
1.4. Problemi životne sredine koji proizlaze iz plana ili programa.	Ciljevi utvrđeni Lokalnom planu za upravljanje otpadom za opštinu Gračanica ne izazivaju ekološke probleme koji mogu da nastanu kao rezultat realizacije gorenavedenih ciljeva.
5. Kompatibilnost plana ili programa za sprovođenje sa Zakonom o životnoj sredini (npr. planovima i programima koji se odnose na upravljanje otpadom i zaštitu voda).	Treba istaći da plan treba biti u skladu sa zakonima iz oblasti zaštite životne sredine ili lokalne samouprave, a njegovi ciljevi treba da se odnose na promovisanje održivog razvoja, poboljšanje kvaliteta života i životne sredine itd. Između ostalog, treba napomenuti da su ovaj plan i svi ciljevi sadržani u njemu u skladu sa opštinskim razvojnim planom, u okviru koga je već sproveden proces SPUŽS-a.
2. Karakteristike uticaja i oblasti na koje može uticati, posebno uzimajući u obzir;	
2.1. Verovatnoća, trajanje, učestalost i priroda uticaja	PUO obuhvata period od 5 godina (2016-2021). Tokom ovih godina, očekuje se rast uticaja koji će biti pozitivan. (vidi odeljak 1.3)
2.2 . Kumulativna priroda uticaja ,	Plan ne predviđa da bi u kontekstu kumulativnih uticaja moglo doći do posledica po životnu sredinu. Naprotiv umesto povećanja pokrivenosti uslugom sakupljanja otpada, biće smanjenja odlaganja (ilegalnog) otpada bez kontrole, čime se direktno doprinosi kvalitetu životne sredine u opštini.

2.3 . Priroda prekograničnih uticaja 2.4 . Rizik po ljudsko zdravlje i životnu sredinu (npr. usled nesreće)	Neće biti neželjenih prekograničnih uticaja. Lokalni plan za upravljanje otpadom je lokalnog karaktera. Očekuju se pozitivni uticaji, koji će biti direktni.
2.5. Procenat i prostorni opseg uticaja (geografska oblast i broj stanovnika na koje će najverovatnije plan uticati)	Pozitivni uticaji ovog plana na životnu sredinu će do kraja 2021. obuhvatiti 100 % teritorije, i 5100 domaćinstava opštine Gračanica.
2.6. Vrednost i ugroženost područja koje će kao rezultat najverovatnije biti pod uticajem:	
2.6.1. Posebne prirodne karakteristike ili kulturno nasledje,	PUO ne predviđa fizičke smetnje, izgradnju objekata, infrastrukture, seču šuma, zauzimanje zemljišta, iskopavanja itd te stoga neće biti nikakve štete/degradacije oblasti prirodne ili kulturne baštine.
2.6.2. Prekomerni ekološki standardi i granične vrednosti,	PUO ne obuhvata projekte koji bi mogli kao rezultat imati emisije bilo u vazduhu ili vodi, ili koji bi bili predmet razmatranja u kontekstu prekomernih standarda ili graničnih vrednosti.
2.6.3. Intenzivno korišćenje zemljišta.	PUO ne predviđa zauzimanje ili korišćenje zemljišta, sve mere za postizanje ciljeva će se sprovoditi u postojećoj situaciji.
2.7 Uticaji na područja ili površine koje imaju priznat nacionalni status zajednice ili međunarodni status zaštite	Opština Gračanica se prostire u centralnom delu Kosova i graniči se na severu sa opštinom Priština, na jugu sa opštinom Lipljan i na zapadu sa opštinom Kosovo Polje. Opština Gračanica se prostire na istočnom obodu kosovske kotline, tamo gde se blago izdižu ogranci Valetina i gde se nalaze nešto strmiji ogranci Staževca na reci Gračanki i na zapadu do Sitnice.

5. PODIZANJE SVESTI JAVNOSTI

Svi akteri trebaju biti upoznati sa ciljevima PUO-a. Svest nastaje stvaranjem jakog identiteta plana, koji se dosledno treba saopštiti. Podrška javnog sektora je od suštinskog značaja za zajednicu i identifikovanje razloga zbog kojih je važno promeniti svest o upravljanju otpadom i prihvatiti potrebu za odlaganjem otpada kao takvu, odnosno priznati da je i sama zajednica deo lanca upravljanja komunalnim otpadom. U nastavku su objašnjene aktivnosti podizanja svesti javnosti za sprovođenje PUO-a za opštinu Gračanica.

5.1. Svest javnost i strategija informisanja

Strategija za podizanje svesti će biti posebna strategija, koja će omogućiti primenu PUO-a uz uključivanje više aktera, važno je da ova strategija bude u skladu sa nacionalnim politikama i kao takva mogla bi sadržati 4 tačke:

- Svrha - glavni ciljevi/ciljevi u skladu sa važećim zakonima
- Ključna pitanja - fokus na ključna lokalna pitanja
- Strategija sprovođenja - usmerene poruke za širu javnost, način komunikacije i tehnike za postizanje ovih ciljeva
- Prenos poruka - obuhvatanje razvoja ključnih poruka, podizanje svesti i edukacija uključenih strana.

Kampanja za podizanje svesti javnosti će stvoriti osnov za postizanje ciljeva plana, i na primer može obuhvatati:

a. objašnjavanje novih puteva i suštine pokrivenosti teritorija uslugama upravljanja otpadom

b. povećanje učešća javnosti u aktivnostima reciklaže, ali i kako je navedeno u dokumentu, pokretanje inicijative za separaciju otpada na izvoru.

c. dalje unapređenje infrastrukture za upravljanje otpadom

Ciljevi

Kontekst za ovu strategiju komunikacije će se odrediti na osnovu više nivoa koji su međusobno povezani:

- Politika EU

Kao što je poznato, politike EU o upravljanju otpadom daju konkretne ciljeve koje treba da postigne svaka zemlja koja teži članstvu.
Između ostalog tu spadaju direktive za deponije, direktive za upravljanje otpadom, mere koje treba preduzeti na lokalnom nivou za upravljanje otpadom itd. Ovi ciljevi navedeni u direktivama veoma često predstavljaju izazov i zahtevaju promenu dosadašnjeg pristupa i zahtevaju češće interaktivnije učešće javnosti.

- Nacionalna politika o upravljanju otpadom

Na Kosovu postoji Zakon o upravljanju otpadom, Strategije i plan Republike Kosovo o upravljanju otpadom, koji kao dokumenti mogu poslužiti kao dobar vodič i pomoć daljem sprovođenju PUO po opštinama. Uskoro će biti pripremljena još jedna studija o otpadu koja će biti podržana od strane GIZ-a i koja će se realizovati uz podršku MSPP-a.
Za postizanje ovih ciljeva zahteva se aktivnija saradnja zainteresovanih strana širom regiona. Sve zainteresovane strane treba da budu u stanju da identifikuju zbog čega je važno promeniti dosadašnji pristup upravljanja otpadom.

Neki od predloga za direktniji pristup javnosti kao npr. prenošenje poruke su navedeni u nastavku:

- Ekološko obrazovanje u opštinskim školama kroz osnivanje klubova za zaštitu životne sredine;
- Organizovanje studijskih obilazaka deponija kako bi se izbliza videlo upravljanje i važnost smanjenja otpada u odnosu na zelene površine;
- Takmičenje škola u slikanju crteža sa temom otpada;
- Takmičenja škola u izradi/dizajniranju predmeta od recilkiranog otpada;
- Nagrada za privatne kompanije za njihova dostignuća i doprinos unapređenju upravljanja otpadom u opštini;
- Kompostiranje kod kuće (mogućnost dobijanja kompostera preko granta);
- Promocija reciklaže u školama;
- Organizovanje godišnjih događaja, koncert/polumaraton za bobu protiv otpada;

Svi ovi predlozi, ukoliko budu realizovani, doprineće podizanju svesti javnosti počevši od đaka osnovnih škola koji će to preneti u svojim domovima i ova strategija za podizanje svesti javnosti treba da bude u skladu sa pripremljenim PUO-om - ovo bi takođe pomoglo u :

- smanjenju količine proizvedenog otpada
- podizanju svesti o odvajanju otpada na izvoru

Ključna pitanja

U početnoj strategiji informisanja bit će dve glavne kampanje u strategiji javnog informisanja i podizanja svesti na teritoriji opštine Gračanica a to su: Zadatak je hitan - kampanja će odrediti veličinu zadatka na lokalnom nivou i stvoriti vezu između nje i potreba svih koji žele da učestvuju u lokalnim inicijativama koje se organizuju u opštini Gračanica.
Opština je spremna - kampanja će jasno pokazati da su opštinske vlasti spremne da ispune ovaj izazov.
Sa sloganima kao npr. „To je ono što bi trebalo/možemo uraditi"–jasne i jednostavne poruke će se prenositi zainteresovanim stranama (domaćinstvima, školama, preduzećima i poljoprivrednicima, vođama zajednica, itd.) kako oni jednostavnim dnevnim zadacima mogu da pomognu postizanju ciljeva. To bi uključilo jasne poruke o prevenciji i minimiziranju otpada preko organizovanja događaja kao što je „Takmičenje u trkama/koncert za borbu protiv otpada"

Strategija i sprovođenje

Strategija će obuhvatiti niz međusobno povezanih elemenata, od kojih su neki privremeni a neki trajni. Privremeni aspekti će se prvenstveno odnositi na podizanje svesti dok će se oni trajni odnositi aspekat obrazovanja.

Prenos poruka

Glavna kampanja će obuhvatiti četiri široke faze:

- Razvoj – Identifikacija ključnih poruka i slika i razvoj komunikacije (sredstva i materijali). Fleksibilan pristup je neophodan prilikom sprovođenja kampanje za komunikaciju i obrazovanje pošto situacija na terenu može varirati u skladu sa pitanjima koja se javljaju.
- Svest treba da bude visokog profila sa širokim uticajem u cilju uključivanja i podizanja entuzijazma zainteresovanih strana
- Obrazovanje –gorenavedeni program treba neprestano da se ponavlja kako bi pomogao da se pitanje otpada zadrži u memoriji ljudi i da u isto vreme nudi savete i informacije o tome šta da rade i kako da učestvuju; stalne informacije će pomoći u održavanju nivoa svesti.
- Procena –dok se plan sprovodi u isto vreme se treba i meriti u cilju identifikovanja gde treba ponavljati potrebne poruke i gde je ostvaren uspeh, kako bi se to evidentiralo i pomoglo u održavanju motivacije.

6. AKCIONI PLAN

6.1. Pojašnjenje odgovornosti građana, preduzeća i lokalne samouprave

Opština Gračanica je na prvom mestu odgovorna za upravljanje i održavanje sistema otpada unutar svojih granica, s druge strane stanovnici i ekonomski subjekti, uzimajući u obzir njihovu aktivnu ulogu, kao što je već navedeno u poglavlju „podizanje svesti" moraju zajedno raditi na izgradnji odgovarajućeg sistema upravljanja otpadom, preuzimanju odgovornosti zajednički i od strane svakog pojedinca:

Građani

Građani su u obavezi da plate naknadu u roku koji je utvrdila opština Gračanica.

Poštovanje pravila odlaganja

Jedan od glavnih pravila funkcionisanja plana za upravljanje otpadom je pre svega da građani poštuju i ne zanemaruju određene načine odlaganja otpada. Građani koji žive u delovima naselja, gde je omogućeno odvajanje otpada (kartona,plastike, metala i dr.) sekundarnih sirovina trebaju postupati pravilno i u skladu sa uputstvima opštine.

Aktivna saradnja u pogledu plana

Građani aktivno sarađuju u pogledu mera za sprovođenje plana za upravljanje otpadom. Opština je u većini slučajeva maksimalno angažovana u sprečavanju zagađenja, ali to je nemoguće postići u svim slučajevima, tako da od svojih građana očekuje saradnju kako bi se osiguralo da životna sredina bude čistija i kako bi se smanjio stepen njenog zagađenja.

Preduzeća

Zagađivač plaća

Preduzeća, u rokovima koje je postavila opština trebaju platiti naknadu, dok pojedinci treba da sklapaju ugovore za sakupljanje i transport sa dobavljačima usluga, licenciranih od strane Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje.

Zagađivač plaća naknadu za zagađivanje životne sredine kada svojim aktivnostima prouzrokuje ili može prouzrokovati opterećenje životne sredine, odnosno ako proizvodi, koristi ili stavlja u promet sirovinu, poluproizvoda ili proizvod koji sadrži štetne materijale po životnu sredinu.

Zagađivač u skladu sa propisima snosi ukupne troškove mera za sprečavanje i smanjivanje zagađenja koji obuhvataju i troškove rizika po životnu sredinu i troškove uklanjanja štete nanete životnoj sredini.

Sa druge strane, opština ne bi trebalo da ima ulogu "staratelja", ali kroz razne inicijative neophodno je da preduzeća budu uključena u lanac upravljanja otpadom, a preduzeća će takođe trebati aktivno učestvovati u aktivnostima za smanjenje, reciklažu i ponovnu upotrebu kao nosioc ili podržavac određene aktivnosti.

Sprovođenje

OJU je odgovorna za sprovođenje plana. Opština, u skladu sa Zakonom o otpadu, ažurira Uredbu o upravljanju otpadom, u kojoj, nakon što je preuzela naplatu naknada za otpad, treba takođe da revidira i naknade i na kraju da predvidi mehanizme za poboljšanje naplate, uključujući uslovljavanje pružanja određenih komunalnih usluga plaćanjem naknade za otpad.

OJU izveštava o sprovođenju ovog LPUO-a Skupštini opštine svake godine, na osnovu Godišnjeg plana Skupštine opštine. OJU takođe izveštava Komisiju za javne usluge najmanje jednom godišnje, ili na zahtev Komisije.

Takođe, Odeljenje inspekcije, u saradnji sa agencijama za sprovođenje zakona, će preduzeti mere da sprovede odredbe Administrativnog uputstva o obaveznim kaznama kao i drugom relevantnom zakonodavstvu za sprečavanje i kažnjavanje kršenja koje se uglavnom odnosi na ilegalno odlaganje otpada.

6.2. Pregled plana za sprovođenje 2016-2021

Br	Mere	Cilj investicije	Delatnost vodeće Agencije	Vremenski period (kvartal-K)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	O1 M1	Završetak LPUO-a	Radna grupa / DEMOS	K4 2016						
2	O1 M2	Javna diskusija	Radna grupa / DEMOS	K4 2016						
3	O1 M3	Odobrenje Skupština opština	Radna Grupa	K4 2016						
4	O1 M4	Ažuriranje LPUO-a	Radna grupa	K2 2018						
5	O2 M1	Opština priprema internu uredbu za funkcionalizaciju kompanije koja će se baviti čišćenjem / zelenih površina/ i grobalja prema zonama, posebno za službu za čišćenje u kojoj se određuju dužnosti i prava osoblja	Opština	K1 2017						
6	O2 M2	Formiranje i osnaživanje sektora za upravljanje otpadom	Opština	K2 2017						

7	O2 M3	Poboljšanje usluga sakupljanja od strane postojećih preduzeća u prelaznom periodu. Pružanje usluga sakupljanja otpada od strane privatnih, RKUO operatora ili osnivanju javnog komunalnog preduzeća	Opština / Operatori UO/ privatni sektor /NVO-e/ građani	2017-2021							
8	O3 M1	Smanjenje ilegalnih deponija i pretvaranje jednog njihovog dela u prostore pogodne za građane	Opština / operatori UO/ privatni sektor /NVO-e/ građani	2017-2021							
9	O3 M2	Postepeno povećanje uključivanja građana u sistem za tretiranje otpada,	/Operatori UO/privatni sektor / NVO-e/ građani /obrazovni sistem opština	2017-2021							
10	O3 M3	Određivanje tarife	Opština	2017							
11	O3 M4	Povećanje naplate za sakupljanje otpada	Opština	2017-2021							
12	O3 M5	Kreiranje centralne baze podataka i informacija o stanju u upravljanju otpadom	Opština	2016-2017							
13	O4 M1	Obezbeđivanje kupovine potrebnih mašina za sakupljanje otpada	Opština /kompanija UO	2017-2021							
14	O4 M2	Investicije -JKP obavljanje komunalnih delatnosti	Opština	2017-2020							
15	O4 M3	Projekat za izgradnju separacionog centra	Opština	2019-2021							
15	O4 M4	Svest javnosti	Opština / operatori UO / privatni sektor / NVO / građani / I, opština obrazovni sistem	2016-2021							
16	O4 M5	Početak odvajanja otpada i reciklaža, pilot projekti	Opština /kompanija UO	2019-2020							
17	O4 M6	Određivanje lokacije i izdavanje dozvola za deponije za odlaganje građevinskog otpada	Opština	K2 2017							
18	O4 M7	Aktivizacija deponija za građevinski otpad	Opština	K3,4 2017							

7. PRAĆENJE I PREGLED

U okviru funkcije „klijenta", Opština Gračanica treba da obezbedi da se usluge nude prema neophodnim standardima, da ispunjavaju očekivanja građana i da su u skladu sa načelima zaštite životne sredine. Vršenje kontrolne funkcije će zahtevati praćenje i kontrolu kvaliteta i kvantiteta usluga, ugovora ili drugih sporazuma, kao i garantovanje ispunjena standarda i uslova od strane operatora pružalaca i mera predviđenih u ovom planu. S druge strane, praćenje usluga i drugih aktivnosti u pogledu upravljanja otpadom će omogućiti opštini Gračanica da stekne uvid u troškove, ljudske resurse i upotrebljivost opreme, da prilagodi i poboljša sistem prema stvarnim potrebama i da ostvari kontinuirani napredak (u pogledu kvaliteta i efikasnosti), kao i da isplanira potrebnu opremu za organizaciju usluga i aktivnosti odlaganja otpada u narednom periodu.
Važno je pratiti napredak i efikasnost preduzetih mera.

Praćenje sprovođenja može se vršiti preko uključivanja četiri elementa:

- Efikasnost realizacije - praćenje učinka
- Efikasnost mera - praćenje kohezivnosti
- Identifikacija novih potreba - odgovor na promene
- Pregled akcionog plana.

Samo analizom navedenih elemenata će biti moguće da se nađe pravi put.
Lokalne vlasti za sprovođenje Lokalnog plana za upravljanje otpadom (LPUO) trebaju biti podržane i od strane regionalnih vlasti i centralnih institucija, uključujući Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje, Ministarstvu ekonomskog razvoja, Agenciju za zaštitu životne sredine, Agenciju za šume kao i razne nevladine organizacije.

Opšti koordinator za sprovođenje LPUO-a će biti DFS - Sektor za upravljanje otpadom (SUO), koji trenutno ne postoji, ali se preporučuje da se što je pre moguće uspostavi. Istovremeno, sektor upravljanja otpadom će biti glavni organ koji će pratiti ostvarivanje rezultata ovog LPUO-a koji se odnose samo na upravljanje otpadom u opštini Gračanica.

Jedan tim (Radna grupa za životnu sredinu -RGŽS), kao deo osoblja Odeljenja za upravljanje otpadom, biće zadužen za praćenje procesa. RGŽS koja deluje u okviru Direkcije za inspekcijske poslove počinje sa radom i u okviru Direkcije za javne usluge, već na samom početku sprovođenja ovog LPUO-a. Ljudi zaduženi za ovaj zadatak trebaju imati službeni autoritet i znanje za obavljanje funkcije praćenja na terenu. Takođe, mora postojati dovoljan broj ljudi kako bi se osiguralo da su izmereni svi pokazatelji praćenja, da su obrađeni podaci i na kraju da su doneti zaključci.

Jedan od najvažnijih zadataka Odeljenja za upravljanje otpadom će biti izrada plana praćenja, koji mora biti u skladu sa sledećim pokazateljima:

1. Koji pokazatelji će se pratiti?
2. Kako će se pratiti ovi pokazatelji?
3. Kada i koliko često će se pratiti ovi pokazatelji?
4. Ko je odgovoran za praćenje posebnih pokazatelja?
5. Ko je osoba koja je odgovorna za analizu podataka?

6. Kada će početi praćenje ovih posebnih pokazatelja?

7. Koji su osnovni (početni) podaci za svaki od pokazatelja koji će se pratiti?

8. Koliki će biti troškovi praćenja ?

Praćenje će se vršiti korišćenjem niza pokazatelja. O glavnoj grupi pokazatelja, koja obuhvata sledeće pokazatelje, će se kontinuirani izveštavati:

- Pokazatelji ekološke infrastrukture
- Finansijski pokazatelji
- Administrativni pokazatelji (br. propisa, kazni, izveštaja itd)

U cilju olakšavanja procesa praćenja u vezi sa LPUO-om, u tabeli u nastavku dati su jasni pokazatelji koje treba razmotriti za potrebe merenja, kao što su:
Pokazatelji uspeha, ciljani rezultati koje treba postići, nadležni organ i očekivani uticaj.

7.1. Definisanje pokazatelja učinka i izvori verifikacije

Ciljevi	Aktivnosti	Nadležni organ	Pokazatelji uspeha	Uticaj /efekat
1. Planiranje upravljanja otpadom	Slanje LPUO-a Skupštini opštine na usvajanje Pregled i ažuriranje LPUO-a u skladu sa ažuriranim operativnim planom, uključujući plan praćenja	Opština Gračanica Direkcija za javne usluge Sektor upravljanja otpadom	Odobrenje LPUO-a od strane Skupštine	Stupanje na snagu sprovođenja LPUO-a Poboljšanje usluga UO-a i čistija životna sredina
2. Povećanje procenta naplate prikupljanja otpada	Identifikacija domaćinstava koja ne plaćaju naknadu za sakupljanje otpada i domaćinstava koja ne plaćaju ovu naknadu redovno i javno ih objaviti Izreći novčane kazne i postaviti obavezujuće mere za domaćinstva koja ne plaćaju naknadu za sakupljanje otpada i podizanje svesti domaćinstava koja ne plaćaju naknadu za sakupljanje otpada	Sektor upravljanja otpadom Građani NVO Direkcija za inspekcije i Radna grupa za životnu sredinu	Broj saopštenja za javnost Broj kazni za domaćinstva koja ne plaćaju naknade.	Povećanje transparentnosti Povećanje prihoda od naknada za usluge UO-a i povećanje svesti građana
3. Uspostavljanje posebnog Sektora upravljanja otpadom u opštini Gračanica	Uspostavljanje Sektora UO u organizacionoj strukturi opštine Gračanica i opremanje kancelarija Direkcije i angažovanje relevantnog osoblja (najmanje 3 radnika treba da bude primljeno)	Direkcija za javne usluge	Sektor upravljanja otpadom,uključen u organogram opštine Gračanica i potpuno funkcionalan broj osoblja	Ažuriranje poverljivih podataka Bolje usluge UO. Više šansi za privlačenje investicija.

4. Uključivanje kompanije za reciklažu	Kompanije za reciklažu se reklamiraju u štampanim ili elektronskim medijima. (Reklama treba da se fokusira na dobrobit reciklaže po životnu sredinu i društvo) Potpisivanje Memoranduma o razumevanju između kompanija za reciklažu / centralnih institucija o separaciji otpada na izvoru sa svim kancelarijama državne uprave.	Kompanije za reciklažu Kompanije za reciklažu Opština Gračanica Državne institucije	Broj reklama Broj publikacija u medijima. Broj potpisanih Memoranduma o razumevanju	Povećana svest javnosti o reciklaži. Povećanje količine materijala za reciklažu Smanjenje količine otpada koji ide na deponiju. Rast zaposlenosti u industriji reciklaže
5. Osnivanje JKP-a	Aplikacija i odobrenje od Ministarstva Ekonomskog Razvoja (MER)	Opština Gračanica	Osnivanje i početak rada JKP	Poboljšanje usluga Povećanje efikasnosti u upravljanju otpadom Smanjene divljih deponija na opštinskoj teritoriji
6. Projekat izgradnje separacionog centra	Zahtev i odobrenje od strane Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje (MŽSPP)	Opština Gračanica	Osnivanje i početak rada separacionog centra	Poboljšanje sektora upravljanja otpadom Otvaranje novih radnih mesta Smanjena količina otpada u deponiji Smanjenje broja divljih deponija na opštinskoj teritoriji
7. Svest javnosti	Vođenje aktivnosti prema spisku iz Odeljka „svest javnosti“	Opština Gračanica, grupe za zaštitu životne sredine u školama, preduzećima i građani	Broj organizovanih aktivnosti	Svest javnosti, stvaranje navika u pogledu boljeg upravljanja otpadom. Pomoć u sprovođenju LPUO-a Čistiji grad.

1. Aneks I :Opšte karakteristike opštine Gračanica

Tabela 12 :Broj stanovnika i domaćinstva (urbano područje i periferija)

Kategorija	Broj stanovnika	U %	Broj domaćinstava	U %
Urbano područje	3,309	31%	1,172	30.2%
Periferija	4,346	41%	1,599	41.1%
Ruralno područje	2,128	20%	772	19.9%
Ruralno-udaljeno područje	892	8%	343	8.8%
Ukupno	**10,675**	**100%**	**3,886**	**100.0%**

Tabela 13: Tabela rasprostranjenosti stanovništva zasnovana na udaljenosti i lokaciji

Kategorija	0-3 km	3-6 km	6-9 km	9-12 km	12-40 km	Ukupno	U %
Urbano područje	2,686	623	-	-	-	3,309	31.0%
Periferija	723	1,362	1,468	-	793	4,346	40.7%
Ruralno područje	-	278	-	1,850	-	2,128	19.9%
Ruralno-udaljeno područje	-	892	-	-	-	892	8.4%
Ukupno	**3,409**	**3,155**	**1,468**	**1,850**	**793**	**10,675**	**100.0%**
U %	***31.9%***	***29.6%***	***13.8%***	***17.3%***	***7.4%***	***100.0%***	

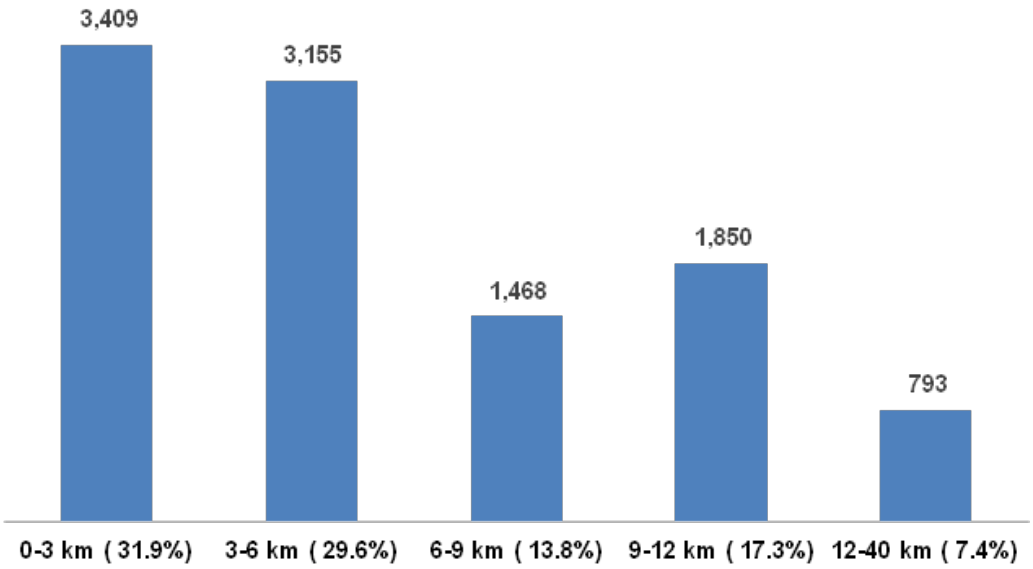

Grafikon 3: Grafički prikaz stanovništva na osnovu na udaljenosti

Tabela 14: Tabela rasprostranjenosti domaćinstava zasnovana na udaljenosti i lokaciji

Kategorija	0-3	3-6	6-9	9-12	12-40	Ukupno
Urbano područje	915	257	-	-	-	1,172
Periferija	571	465	449	-	114	1,599
Ruralno područje	-	83	-	689	-	772
Ruralno-udaljeno područje	-	343	-	-	-	343
Ukupno	**1,486**	**1,148**	**449**	**689**	**114**	**3,886**
U %	***38.2%***	***29.5%***	***11.6%***	***17.7%***	***2.9%***	***100.0%***

Tabela 15: Tabela rasprostranjenosti lokacija zasnovana na udaljenosti-broj lokacija

Kategorija	0-3	3-6	6-9	9-12	12-40	Ukupno
Urbano područje	1	1	-	-	-	2
Periferija	1	3	4	-	2	10
Ruralno područje	-	1	-	3	-	4
Ruralno-udaljeno područje	-	1	-	-	-	1
Ukupno	**2**	**6**	**4**	**3**	**2**	**17**

Tabela 16: Tabela rasprostranjenosti površina u km2 zasnovana na udaljenosti

Kategorija	0-3	3-6	6-9	9-12	12-40	Ukupno
Urbano područje	10	10	-	-	-	20
Periferija	11	27	68	-	18	125
Ruralno područje	-	6	-	13	-	19
Ruralno-udaljeno područje	-	5	-	-	-	5
Ukupno	**22**	**48**	**68**	**13**	**18**	**170**
U %	***12.7%***	***28.5%***	***40.3%***	***7.7%***	***10.8%***	***100.0%***

Tabela 17 : Zoniranje teritorije u cilju pružanja usluga sakupljanja otpada

Zona	Br. lokacija	Površina u km²	Stv.otpada	Broj stanovnika	Broj domaćinstava
Zona 1	5	83	1,544	5,531	2,024
Zona 2	4	38	552	1,983	829
Zona 3	7	42	652	3,161	1,033
Total	**16**	**164**	**2,749**	**10,675**	**3,886**

Tabela 18: Opšte karakteristike Zona 1

Br.	Zona	Kategorija	Zona	Udaljenost u km	Rang /Udalj.	Broj stanovnika	Broj domaćin-stava	Stv. otpada
1	Kišnica-Badovac	Periferija	Zona 1	8.7	6-9	715	122	183
2	Čaglavica	Periferija	Zona 1	1.0	0-3	723	571	185
3	Gračanica	Urbano pod-ručje	Zona 1	1.0	0-3	2,686	915	882
4	Laplje Selo	Rural-no-udaljeno područje	Zona 1	4.0	3-6	892	343	163
5	Sušica	Periferija	Zona 1	25.5	12-40	515	73	132
	Ukupno					5,531	2,024	1,544

Tabela 19: Opšte karakteristike Zona 2

Br.	Zona	Kategorija	Zona	Udaljenost u km	Rang /Udalj.	Broj sta-novnika	Broj domaćin-stava	Stv.otpa-da
1	Dobrotin	Urbano pod-ručje	Zona 2	6	3-6	623	257	205
2	Gornja Gušterica	Periferija	Zona 2	4	3-6	393	133	100
3	Donja Gušterica	Periferija	Zona 2	4	3-6	723	280	185
4	Livađe	Periferija	Zona 2	8	6-9	244	159	62
	Ukupno					1,983	829	552

Tabela 20: Opšte karakteristike Zona 3

Br.	Zona	Kategorija	Zona	Udaljenost u km	Rang /Udalj.	Broj stanovnika	Broj domaćinstava	Stv. otpada
1	Batuse	Periferija	Zona 3	15	12-40	278	41	71
2	Lepina	Ruralno pod-ručje	Zona 3	6	3-6	278	83	51
3	Preoce	Periferija	Zona 3	8	6-9	509	168	130
4	Radevo	Periferija	Zona 3	5.5	3-6	246	52	63
5	Skulanevo	Ruralno područje	Zona 3	11	9-12	194	160	35
6	Suvi Do	Ruralno područje	Zona 3	9.2	9-12	470	176	86
7	Ugljare	Ruralno područje	Zona 3	9.7	9-12	1,186	353	216
						3,161		

2. Aneks II: Uzorak izveštavanja DJU-a

Opština Gračanica
Direkcija za javne usluge

Izveštaj o sprovođenju Lokalnog plana za upravljanje otpadom

Ovaj godišnji izveštaj je zasnovan na podacima iz Lokalnog plana za upravljanje otpadom 2017.-2022., kao i na podacima na terenu.

Izveštaj služi za informisanje o ispunjenju ciljeva u skladu sa gore navedenim planom i sastavljen je od strane Direkcije za javne usluge.

Prema planu tokom 2017. godine planirano je da se preduzmu sledeće radnje:

1) xxx

Predviđeno je xxx. Opština je preduzela xxx

2) xxx

Predviđeno je xxx. Opština je preduzela xxx

3) xxx

Predviđeno je xxx. Opština je preduzela xxx

Pored toga, u proteklih godinu dana, urađeno je xxx.
(Dodatne informacije - neki u saradnji sa Direkcijom za inspekciju):
U saradnji sa Direkcijom za inspekciju i agencijama za sprovođenje zakona, preduzete su mere za sprovođenje odredaba Administrativnog uputstva o obaveznim novčanim kaznama kao i drugim odgovarajućim propisima za sprečavanje i kažnjavanje prekršaja koji se odnose uglavnom na nezakonito odlaganje otpada.

U proteklih godinu dana obavili smo sledeće aktivnosti kako bi se obezbedilo što bolje sprovođenje plana.

- broj inspekcija,
- broj novčanih kazni,
- zadovoljstvo građana (ukoliko se vrši anketa),
- broj žalbi građana (ako postoje podaci), itd. Ako postoje podaci za dve godine, bilo bi moguće njihovo upoređivanje

Tabela mernih pokazatelja za sektor upravljanja otpadom u opštini;

Oblast	Cilj	Pokazatelj	Osnova	Svrha
Prikupljanje otpada	Sakupljanje i upravljanje otpadom za sve stanovnike opštine	% sakupljenog otpada		
		% pokrivenosti		
		% novih klijenata unetih u sistem		
Fakturisanje i naplata	Podizanje finansijskog učinka u sektoru UO	% naplate		
		% plaćanja starih dugova		
		% pokrivanja troškova UO od prihoda		
Podizanje svesti javnosti	Podizanje svesti kod građana	Br. obavljenih aktivnosti		
		% budžeta izdvojenog za ovu svrhu		
		Broj žalbi građana		
Inspekcije	Inspekcije kao sredstvo za postizanje savršenosti UO sistema	Br. inspekcija opštinske inspekcije		
		Br. inspekcija kompanija od strane njihovog osoblja		
		Br. izrečenih novčanih kazni		
Odlaganje otpada	Pravilno odlaganje otpada pomaže u sprečavanju stvaranja novih ilegalnih deponija i smanjenju negativnog uticaja na životnu sredinu.	Količina odloženog otpada		
		Eliminacija ilegalnih deponija		
		Količina čvrstog otpada odloženog na deponiji čvrstog otpada		

Uglavnom, preduzete radnje uticale su na xxx (npr. bolji kvalitet životne sredine, smanjenje ilegalnih deponija i stvaranje zelenih površina, itd).

Za 2017. godinu, planirane su ove radnje za koje je dodeljen budžet u iznosu od xxxevra. Fokus će biti na xxx

Prilog: Tabela praćenja, dokazi (fotografije pre/posle, izveštaji praćenja od strane određenih opštinskih službenika, izveštaji ankete građana)

Br.	Cilj 1	Postupci /mere	Vremenski rok predviđen planom	Indikator/pokaza-telj	Status
	xxx	npr. imenovanje odgovo-rnog službenika za spro-vođenje plana	xx	Odluka o imenovan-ju službenika	
Br.	**Cilj 2**	**Postupci /mere**	**Vremenski rok predviđen planom**	**Indikator/pokaza-telj**	**Status**
	xxx				
Br.	**Cilj 3**	**Postupci**	**Vremenski rok predviđen planom**	**Indikator/pokaza-telj**	**Status**
	xxx				
Br.	**Cilj 4**	**Postupci**	**Vremenski rok predviđen planom**	**Indikator/pokaza-telj**	**Status**
	xxx				

Lokalni plan
za upravljanje otpadom
2016–2021

HELVETAS Swiss Intercooperation | KOSOVO

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Cooperation Office Kosovo